

UNIVERZITA KARLOVA

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY

Bakalářská práce

Jitka Petřinová

Historie malotřídní školy Otovice

History of School with Mixed Class Otovice

Praha 2012

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Růžena Váňová, CSc.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí této práce Doc. PhDr. Růženě Váňové, CSc. za její podporu, ochotu, připomínky a cenné rady.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V ..... dne .....

.....
Jméno autorky

Abstrakt

Tato bakalářská práce přináší vývoj školství v obci Otovice v letech 1859 - 1941. Charakterizuje ho s ohledem na stručný přehled dějin obce. Předěly celého sledovaného období tvoří rok vydání velkého říšského zákona (1869) a vznik první samostatné republiky (1918). Závěr práce patří začátkům druhé světové války a opatření spojených s touto skutečností. Práce sleduje v proměnách doby budovu školy, učitele, kteří na škole působili, zdravotní stav školních dětí, přehled kázeňských přestupků a průběhy oslav konaných v daném období. Strukturování podle těchto věcných kritérií umožňuje srovnání sledovaných úseků historie této školy v souvislosti nejen s dějinami pedagogiky, ale i celého společenského vývoje.

Klíčová slova

obecné školství, zákonné změny, společenské aspekty, příhodovská reforma

Abstract

The goal of this work was to work out the evolution of the education system in the village Otovice. I was monitoring the process of the school system from the year 1859 to the year 1941. The bachelor thesis is based on the brief survey of the village 's history where the school is located. The turning points of the whole observing period are considered the year of the edition of The Great German Testament in 1869 and the establishment of the First Czechoslovak Republic in the year 1918. The conclusion of the work belongs to the beginning of the World War II. and measures connected with this fact. It is also monitoring changes of the building school, teachers who worked at the school, the state of health of school children, the summary of disciplinary offences and forms of celebrations in period 1859 – 1941. The method of processing data permits comparing the observed periods of the school history in connection not only with the pedagogy history but also with the whole social development. The results of my work show the fact that the direction of the educational and pedagogical influence always corresponds with the conditions and requirements of the society as well.

Keywords

general education, legal changes, social aspects, Prihoda's reform

Obsah

Úvod.....	8
1. Obec Otovovice	10
1.1 Obec Otovovice – současné základní údaje	10
1.2 Vývoj názvu obce.....	10
1.3 Pohled do dějin obce a jejího rozvoje do začátku 20. století	10
1.4 Počátky vzniku školy 1856 - 1859	12
1.5 Závazky obce ke škole	12
2. Obecná škola Votvovice na počátku existence	14
2.1 Vítání prvního učitele.....	14
2.2 Slavnostní svěcení školy.....	14
3. Škola do roku 1868.....	16
4. Obecná škola Votvovice v letech 1869 – 1918	18
4.1 Obecné školství – zákonné změny	18
4.2 Proměny, úpravy a opravy budovy školy do roku 1918	19
4.3 Zajištění výuky na škole do roku 1918	22
4.3.1 Učitelé, řídící učitelé	22
4.3.2 Školní inspektoři jako kontrolní orgán	26
4.3.3 Zajištění výuky náboženství	27
4.4 Zdravotní stav školních dětí	28
4.5 Kázeň, udržování kázně, kázeňské přestupky	29
4.6 Výchova k vlastenectví a jiné výchovně-vzdělávací aktivity	30
4.7 Dobročinná činnost na škole	32
4.8 Votvovická škola v letech 1914 – 1918	33
4.9 Vznik první Československé republiky	37
5. Obecná škola Votvovice v letech 1918-1941	38
5.1 Pohled do dějin obce v letech 1918-1941	38
5.2 Obecné školství – zákonné změny	38
5.3 Změny, opravy, údržba budovy školy	40
5.4 Učitelé a řídící učitelé působící na škole do roku 1941	42
5.4.1 Školní inspektoři jako kontrolní orgán	46
5.4.2 Zajištění výuky náboženství	47
5.5 Zdravotní stav školních dětí	47

5.6 Kázeň, kázeňské přestupky, udržování kázně.....	51
5.7 Oslavy – státní svátky, významná výročí.....	53
5.7.1 Oslavy 28. října	53
5.7.2 Oslavy narozenin prezidenta T. G. Masaryka, jeho úmrtí.....	55
5.7.3 Významná výročí, osobnosti dějin českého národa	56
5.7.4 Jiná výchovně-vzdělávací činnost – zodpovědnost, správné chování, láska k vlasti	58
5.8 Pomoc sociálně slabým	59
5.8.1 Dobročinné sbírky zajišťované školou	60
5.8.2 Dobročinné dary škole.....	61
5.9 Snahy o školskou reformu v Československu a otvovická škola.....	62
5.9.1 Nové přístupy k výchově.....	62
5.9.2 Vzdělávací aktivity učitelů související s reformními změnami – semináře, přednášky odborná literatura	63
5.9.3 Konkrétní uplatnění nových vzdělávacích metod a didaktických principů.....	63
5.10 Válečná léta na obecné škole v Otvovicích (do roku 1941).....	65
Závěr	67
Seznam použité literatury	68
Přílohy.....	69

Úvod

Ve své bakalářské práci se pokusím přiblížit historii malotřídní školy v Otvovicích. Za hlavní cíl mé práce považuji to, abych zviditelnila tradici školství v jedné malé obci. Ráda bych vyvrátila názor těm lidem, kteří si myslí, že malá vesnická škola je totéž jako nedůležitá nebo dokonce zbytečná škola. Mým velkým přáním je, aby si každý, kdo si mou práci přečte, uvědomil, že to, co dnes bereme jako samozřejmost, jsou výsledky práce mnoha lidí, kteří se o ně zasadili svou neúnavnou každodenní prací a vytrvalostí.

Toto téma jsem si vybrala z několika důvodů. Jedním z nich je to, že od svého narození v Otvovicích žiji, sama jsem tuto školu navštěvovala a navíc několik let na škole pracuji jako učitelka. K celé obci a ke škole zvláště mám velmi pozitivní a vřelý vztah. Dalším důvodem je i to, že o historii celé obce bylo zpracováno několik děl. Každé z nich se o škole zmiňuje pouze průřezovými informacemi. O historii samotné školy zatím žádná publikace většího rozsahu uveřejněna nebyla.

Největší část informací jsem čerpala z dochovaných historických materiálů. Byla to především kronika školy a knihy zápisů z učitelských porad. /viz příloha obr.1-4/ S tím také souvisí rozsah mé práce. Sledovaný úsek historie školy začíná v roce 1856, kdy bylo uděleno povolení ke stavbě budovy, dále pak začátek fungování školy v roce 1859. Konec patří roku 1941. Za symbolické pro ukončení práce rokem 1941 považuji to, že nejstarší kronika je vedena právě do tohoto roku, pak s ohledem na politickou situaci v zemi musela být zapečetěna a uložena do úředního archivu.

Celá práce je rozdělena do pěti větších celků. První část obsahuje obecné informace o současné obci a okolnosti, které souvisely se vznikem školy. Důležitá je i kapitola o vývoji názvu obce, protože obec a s ní i škola v době svého vzniku nesla jméno Votvovice. Druhá část je věnována slavnostním obřadům, které souvisely s otvíráním školní budovy. Obsahem třetí části je fungování školy do roku 1868.

Čtvrtá část zachycuje historii školy od roku 1869 do roku 1918. Věnuje se nejprve proměnám, změnám a údržbě celé budovy. Dále pak uvádí učitele a řídící učitele, kteří na škole v této době působili, včetně učitelů náboženství a školních inspektorů, kteří na chod školy dohlíželi. Dalšími věcnými tématy je zdravotní stav školních dětí. Nebezpečné epidemie a učiněná preventivní opatření. Dále pak kázeň a kázeňské přestupky. Na ně navazuje přehled a způsob vykonávaných oslav, které směřovaly k úctě císařské rodiny. Tento

úsek historie školy je poznamenán první světovou válkou. Tomu, jak tato skutečnost do chodu školy zasahovala, je věnována poslední část tohoto sledovaného období.

Pátá část zachycuje historii školy od roku 1918 do roku 1941. Věcná témata se shodují s tématy v předešlém sledovaném období. Konané oslavy souvisely s politickým a mocenským uspořádáním v zemi. Odlišnost do obou sledovaných úseků v tomto případě vnáší kapitoly, které jsou věnované směřování a realizaci reformních změn ve školství ve 30. letech 20. století.

Závěr práce patří změnám, které byly spojeny se začátkem druhé světové války. Jsou zde uvedena opatření, která v rámci této skutečnosti proběhla.

Úvod jednotlivých sledovaných úseků historie školy uvádí nejen dané podmínky příslušné doby v obci, ale i zákonné změny a stav školství na obecné úrovni. Toto členění umožňuje srovnání stavu a činnosti školy v době od roku 1869 do roku 1918 s obdobím od roku 1918 do prvních let druhé světové války.

1. Obec Otovice

1.1 Obec Otovice – současné základní údaje

Obec Otovice leží ve Středočeském kraji v regionu města Kladna (17 km severovýchodně od Kladna, 4 km jihozápadně od Kralup nad Vltavou, v údolí Zákolanského potoka). V současné době čítá 720 obyvatel. K občanské vybavenosti patří mateřská škola, základní škola (1. stupeň), pošta, zdravotnické zařízení a dům s pečovatelskou službou. Dopravní spojení zajišťuje silnice II. třídy jako spojnice Kralup nad Vltavou a Kladna, silnice III. třídy ve směru na Prahu a železniční trať Kralupy nad Vltavou - Kladno.¹

1.2 Vývoj názvu obce

Název obce Otovice se ustálil v průběhu staletí z názvu Otvojice, poprvé zaznamenaného ve 13. století. V polovině 19. století je obec nazvána v Knize památné obce Wotwowské jako Wotwovic. Ve vlastivědném sborníku Budeč a okolí z roku 1905 je označena jako Votovice a jsou zde zmíněny její starší názvy Otvojice, Otovice a Votovice. Také škola v době svého vzniku má název obecná škola ve Votvovicích.²

„Jednou z možností výkladu o názvu obce je, že původní název Otvojice, svědčí pro jméno Otvoj, jeho čeled' byli Otvojici a obec Otovice, lidově přizpůsobeno na Votovice, Votovice, Otovice.“³

1.3 Pohled do dějin obce a jejího rozvoje do začátku 20. století

Způsob obživy obyvatel Otovic se v průběhu času rozvíjel. Otvovičtí se živili především rolnictvím. V obci se usazovali řemeslníci, jejichž řemesla byla potřebná pro práci v zemědělství. Později se řemesla rozšiřovala spolu s obchodem. Koncem 17. století se začalo s otevíráním uhelných dolů. Dostatek uhlí přilákal i sklářský průmysl. V 18. století docházelo k postupnému růstu usedlostí a s objevením uhlí i k růstu obyvatelstva. V roce 1802 byla v Otvovicích postavena první sklářská huť. Sklářská výroba a těžba uhlí změnila charakter

---

¹ [www.otvovice.cz](http://otvovice.cz/), volně dostupné z: <http://otvovice.cz/>

² Viz Střípky z dějin Otovic, 1. díl, volně dostupné z: http://otvovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

³ Střípky z dějin Otovic, 1. díl, str. 7, volně dostupné z: http://otvovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

obce a jejího obyvatelstva na zemědělsko – průmyslový.⁴ V roce 1856 měla obec svoji železniční stanici a její obyvatelé mohli využívat osobní i nákladní dopravu. V roce 1882 byla vystavěna silnice z Kovár přes Zákolany a Otovice do Kralup nad Vltavou. Co se týče kulturního a společenského života, existoval v Otovicích od roku 1890 Sbor dobrovolných hasičů, který měl 22 činných členů. V roce 1891 následovalo založení Tělocvičné jednoty Sokol Budečský s knihovnou a pěveckým kroužkem. Roku 1896 byl později založen Vzdělávací spolek pro Otovice a okolí, který evidoval 113 činných členů.⁵

Významnou dominantou v centru obce je kaple postavená ke cti sv. Prokopa. Podnětem pro stavbu byla epidemie moru v letech 1680, 1713 a 1714. Jako poděkování za odvrácení moru dal v roce 1716 na své náklady kapli postavit rychtář Ferdinand Salomon. Zpustlá kaple byla stržena a na jejím místě byl postaven kostelík.⁶ Farností obec spadala k děkanství v Kovárech, kam byla i přiškolená. Děti z Otovic tuto školu také původně navštěvovaly. V polovině 18. století byla tato škola tak chatrná, že docházka do ní nebyla možná. Proto byla v roce 1765 na náklady budečského kostela postavena v Kovárech škola nová. Mezi prvními 30 žáky kovárské školy byly 4 děti z Otovic. Když tato škola přestala stačit počtu dětí, Otovice se 7. května 1835 na svou vlastní žádost od ní odloučily a připojily se ke škole v obci Zeměchy.⁷ Toto řešení však nebylo příliš účelné. Kapacita zemědělské školy byla přetížená a budova byla ve velmi chatrném stavu.⁸

Významnou okolností je i přehled počtu obyvatel obce. V roce 1830 je v obci evidováno 70 domovních čísel se 653 obyvateli. V roce 1869 již měla obec 799 obyvatel a v roce 1870 bylo zaznamenáno 72 domů se 749 obyvateli. V následujících letech můžeme sledovat vzestupnou tendenci. Od roku 1849 připadala obec k velvarskému okresu. Po zřízení okresních zastupitelstev v roce 1865 a okresních hejtmanství v roce 1868 byl velvarský soudní okres součástí hejtmanství slánského, od něhož se v roce 1913 osamostatnil. Hejtmanství však bylo zřízeno už v Kralupech nad Vltavou, kde bylo také od roku 1912 sídlo soudního okresu.⁹

---

⁴Viz NOVÁK, Václav. 750 let obce Otovice. MNV Otovice k 750. výročí vzniku obce, 1978.

⁵Viz Střípky z dějin Otovic, I. díl, volně dostupné z: http://otovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otovic.pdf.
dále viz sborník Budeč a okolí, s. 140-141.

⁶ Viz NOVÁK, Václav. 750 let obce Otovice. MNV Otovice k 750. výročí vzniku obce, 1978.

⁷ Viz Kniha památná obce Wotvovské

⁸ Viz NÁDVORNÍK, Julius. *Otovice*. Kladno: Společnost krajinského musea v Kralupech nad Vltavou, 1936.

⁹ Viz Střípky z dějin Otovic, I. díl, volně dostupné z: http://otovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otovic.pdf

1.4 Počátky vzniku školy 1856 - 1859

Velká a významná změna nastala až v roce 1856. Po zrušení poddanství 16. srpna 1850 byl prvním představeným obce pan Antonín Salomon, řeznický mistr a majitel hostince č. p. 1. Radním se stal František Šarboch a Jan Čurba, uhelný šichtmistr. Byli to právě tito obecní zastupitelé, kteří jako první přišli s myšlenkou a návrhem na to, aby si obec postavila svou vlastní školu. Jako hlavní důvod se v obecní kronice uvádí to, že každodenní namáhavá, místy velmi nebezpečná cesta dětem opravdu neprospívá. Díky časté nemocnosti, v zimním období i omrznutí, pak docházelo k zanedbávání školní docházky.¹⁰

V této době byla česká země rozdělena na 13 krajů. Každý kraj tvořilo několik okresů. Votvovice patřily do kraje pražského k okresu velvarskému. Farností nadále patřily k děkanství v Kovářech. O povolení ke zřízení a stavbě školy zažádala obec 26. září 1856 u c.k. místodržitelství okresního úřadu velvarského. Dne 7. února 1858 pak Otvovice toto povolení skutečně obdržely. Stavba školní budovy byla dokončena na jaře roku 1859. Na místo prvního učitele ve škole byl 26. dubna 1859 vybrán zdejší rodák pan František Šubrt, který do té doby působil jako učitel v Lulči na Moravě.¹¹

1.5 Závazky obce ke škole

Pro pojištění celé záležitosti musela obec na schůzi obecního výboru ustanovit vůči škole své závazky.

„Uznávajíce toho, že dobře zřízené národní školy jsou mocným prostředkem všeobecného vzdělání a že ony, jak všeobecně známo, od obce z vlastních prostředků k vydržování jsou, tedy vidí se dole podepsaní zastupitelé obce Votvovské nuceni, při společné zavázanosti Votvovských obyvatelů pro sebe a své nástupce k zachování obecné školy a objednaného učitele všechny předepsané závazky převzít, jakožto nerozdílnou zavázanost obce v každém čase co nejdokonaleji plnit.“¹²

- 1. Obec Votvovská převezme patronát nad zdejší školou.*
- 2. Školu zachová pro budoucí časy a bude dokonale plnit všechny povinnosti a závazky, které z patronátu vyplývají.*

---

¹⁰ Viz Kniha památná obce Votvovské

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

3. *Učíteli ustanovenému na této škole pojistí postavení. Obec se zavazuje vyplácet mu služné tzv. fasse 262 zl. 50 kr. rakouské měny za rok ve čtvrtletních lhůtách. On na tento obnos nebude mít nárok, jen když jeho školní plat (vybíráním školného od rodičů) onu sumu bude převyšovat. Mimo to mu bude poukázán v budově školy přiměřený byt. Od něho se však očekává, že si bude hledět své povinnosti a svůj život se vynasnaží si uspořádat tak, aby byl vzorem pro obec a obecní mládež.*
4. *Obec se též zavazuje k topení ve školní světnici. Mimo předepsaných 7 sáhů měkkého dříví poskytne 2 sáhy měkkého štípaného dříví obyčejné délky a 85 centnýřů čistého kamenného uhlí. Toto palivo, kdykoli bude potřeba a učitel o něj požádá, bude mu na náklady obce dovezeno. Učitel musí o palivo požádat do sv. Václava, aby se s nástupem zimy mohlo neprodleně ve školní světnici začít topit.*
5. *Pokud jde o čištění školy, obec se zavazuje, že na vlastní náklady a na požádání nechá školu každoročně vybílít a vyčistit. K zametání poskytne kopu košťat a na své útraty bude platit ženu, která každý den toto vykoná. V tomto případě nemá tedy učitel na předepsaných 12 zl. za zametání školy žádný nárok.*
6. *V případě úmrtí učitele se obec zavazuje k tomu, že umluvená ustanovení přejdou na pozůstalou vdovu nebo jeho děti.*
7. *Kovářský děkan p. Hausmann dobrovolně souhlasil s tím, že bude ve votvovské škole přednášet náboženství. Obec se tímto zavazuje k tomu, že ho bude za špatného počasí dvakrát v týdnu na tyto přednášky přivážet i odvázet.*
8. *Plat za kanovnickou vizitaci 3 zl. 15k rakouské měny se bude vyplácet z příjmů obce.¹³*

Tato listina byla sepsána a stvrzena podpisy 24. srpna 1859. Závazky, které řeší i nejmenších detaily dokazují, že obecní zastupitelé k celé záležitosti přistupovali s velkou odpovědností. Snažili se o to, aby do budoucna ze strany obce nedošlo k jakémukoli ohrožení existence školy v obci.

---

¹³ Kniha památná obce Wotwowské

2. Obecná škola Votvovice na počátku existence

2.1 Vítání prvního učitele

Dne 6. října 1859 přijel František Šubrt do Votvovic, aby nastoupil své nové místo. Část uvítacího výboru na učitele čekala už na nádraží v Kralupech nad Vltavou. Následně ho pak doprovodila na zbývající cestě do Votvovic. Na votvovském nádraží byl očekáván velkým zástupem lidí. Mezi jinými byl i představený pan Antonín Salomon, školní děti a sbor hudebníků, kteří při příjezdu vlaku začali hrát.

Celý průvod se vydal ke škole. Před školním domem byly panu učiteli odevzdány klíče. Pan učitel ve své uvítací řeči vyzýval děti k pilnosti a poslušnosti. Poděkoval představenstvu a rodičům za důvěru a podporu při vykonávání svého těžkého povolání. S dětmi pak vykonal modlitbu za jejich rodiče a všechny osadníky, kteří ke stavbě školy přispěli. Na závěr oznámil, kdy škola začne svou činnost.¹⁴

2.2 Slavnostní svěcení školy

„6. listopadu 1859 ostane památným dnem pro občany Votvovské. Na tento den byla zdejší škola od velectěného pana vikáře Karla Ličky z Kladna slavnostně posvěcena.“¹⁵

Dne 6. listopadu okolo deváté hodiny se začalo ze všech stran scházet velké množství lidí. Před desátou hodinou šly školní děti s korouhvemi do č.p. 1 pro pana vikáře Karla Ličku. Zde se sešli i další významní hosté. Pan Antonín Štěpnička – vikář z Vepřka, p. Karel Hausmann – děkan z Kovár, p. Jozef Procházka – farář ze Zeměch, p. Jozef Sklenář – administrátor z Minic, p. Antonín Šubrt – farář z Lulče na Moravě, p. Vojtěch Klusáček – okresní úředník z Velvar. S hudebním doprovodem všichni došli před školní budovu. Oba páni vikáři se ujali řeči a pronesli krátké proslovy. Následovalo vykonávání církevních obřadů. Jako první se světilo kolem školy, pak i vnitřní prostory. Následovala řeč, kterou přednesl zástupce školního výboru Vojtěch Klusáček.

„Ten, který na výsosti panuje, vás obdařil dítkami, co drahým klenotem, aby jste nejen o jejich těla, ale i vzdělanost ducha pečovali a je takovými dárky zaopatřili, které žádná případnost a žádný čas jim zničit nemůže.“¹⁶

¹⁴ Kniha památná obce Wotwowské

¹⁵ Tamtéž s.16

¹⁶ Kniha památná obce Wotwowské s.17

Ve svém projevu pohovořil o významu školy pro veřejné zájmy a všeobecné blaho. Kladl důraz na nutnost tvrdé práce, trpělivosti a především lásky.

Děti vyzval k pravidelnému navštěvování školy, poslušnosti učiteli a duchovnímu správci proto, aby se jednou mohly stát oporou svaté církve a státu. Rodiče ve svém projevu upozorňuje na význam pravidelné docházky do školy a vzdělání vůbec pro budoucnost jejich dětí. Nového pana učitele vybízí k osobnímu příkladu, vlídnému zacházení a velké pozornosti zaměřené na jejich vzdělání.

O dohled, ochranu a podporu žádá také duchovního správce z Kovár, pana představeného obce Votvovice, pana školdozorce a c.k. školní okresní úřad. Poděkování za zásluhy směřuje také panu arcibiskupovi a představeným úřadům za zřízení této školy. Celý projev zakončuje těmito slovy: *„Silně se důvěřuji, že s pomocí Boží pod ochranou státu a představených úřadů tato škola stane se sídlem stálého požehnání a nezměnitelné blaženosti.“*¹⁷

Slavnost pokračovala přesunem všech zúčastněných do kaple (ta stojí v bezprostřední blízkosti školy). Zde následovalo kázání pana faráře Antonína Šubrta. Po ní následovala slavnostní zpívaná mše svatá.

Po skončení služeb Božích se všichni v doprovodu hudby přesunuli k panu starostovi, kde byla pro významné hosty připravena slavnostní hostina. Na večer byla všechna okna nové školní budovy osvětlena.¹⁸

---

¹⁷ Kniha památná obce Wotwowské, s.17

¹⁸ Viz Tamtéž

3. Škola do roku 1868

Školy, které v této době vznikaly v malých obcích, byly tzv. školy triviální. „*Ve školství platila směrnice císaře Františka I. z roku 1821. Stát potřeboval především dobré poddané, a proto byly předměty na triviálních školách omezeny téměř jen na trivium (čtení, psaní, počítání a náboženství)*“.¹⁹ Nedostatkem byla i závislost školy na církvi. Učitel byl podřízený a v každém ohledu poslušný všech příkazů svého faráře.²⁰ Vliv církve byl vymezen tzv. konkordátem²¹. Církevní úřady schvalovaly učebnice, náboženskými obřady svazovaly svobodný duch školy.

Obecná škola ve Votvovicích byla škola jednotřídní, tzn., že v jedné třídě bylo několik ročníků. V té době školní řád mluvil o tom, že by rodiče měli své děti ponechat ve škole alespoň 6 až 7 let. Venkovské děti ve věku 9 – 13 let měly: „*chodit pilně do školy od počátku prosince do konce března, jelikož pak jest jich zapotřebí k hospodářským pracím. Hodin vyučovacích jest měsíčně 28.*“²²

Od samého začátku škola ovlivňovala i život v obci. V oblasti kulturní to bylo zřízení školní knihovny. Ta byla založena 6. listopadu 1867, kdy dva zdejší rodáci této knihovně poskytli knihy do jejího fondu. Pan Antonín Šubrt 247 a pan Václav Jakouš 67 svazků.²³

V oblasti zemědělské se jedná o pokus s pěstováním bource morušového a zřízení stromové školky. V roce 1862 dostala škola od pana Mikuláše Vanga, statkáře z Bolechovic, 12 asi osmiletých morušových stromků. Součástí daru byla i kniha o pěstování moruší.²⁴

Toto celé se dělo s velkým přičiněním p. učitele F. Šubrt. K jeho osobnosti je nutno ještě uvést jeho působení v oblasti hudební. Podle dochovaných písemností hrál pan učitel výborně na violoncello. Svědčí o tom jeho členství v hudebním sboru rodiny Brtníků v nedalekých Blevicích. Tento sbor vykonal první veřejný koncert ve prospěch Národního divadla v roce 1865. S postupem času si získal velkou popularitu a v Blevicích začali vystupovat hudebníci

---

¹⁹ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s.13

²⁰ Viz Tamtéž, s.11

²¹ Pozn. Konkordát – smlouva mezi rakouským státem a Vatikánem. Biskupové dbali na to, aby se v žádném vyučovacím předmětu nevyskytlo nic, co by bylo v nějakém rozporu s učením katolické církve. Viz. VÁNOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 79.

²² Kronika školy 1859-1941

²³ Tamtéž

²⁴ Kronika školy 1859-1941

velmi zvučných jmen např. houslista Karel Ondříček. Na vystoupení se sjížděli hudebníci, umělci i obyčejní lidé z Prahy a širokého okolí.²⁵

---

²⁵Spis Budeč a okolí, str.148

4. Obecná škola Votvovice v letech 1869 – 1918

4.1 Obecné školství – zákonné změny

Jednou pro školství velmi významnou změnou byl přijatý tzv. květnový zákon v roce 1868. Ten podstatně omezoval platnost konkordátu z roku 1855. Stanovil pravidla o postavení školy k církvi a o úloze státu. „*Zákon stanovil, že nejvyšší dohled nad veškerým vyučováním, včetně náboženství, má stát, který jej vykonává vlastními orgány. Církev řídí pouze vyučování náboženské, do výuky ostatních předmětů nemá právo zasahovat*“.²⁶ Zákon současně zakotvuje strukturu státní správy. V čele stálo ministerstvo kultu a vyučování. Pro každou zemi byla zřízena zemská školní rada, v okresech a obcích okresní a místní školní rady, které převzaly dosavadní funkce duchovních i světských úřadů.²⁷

Rok na to, tedy v květnu 1869, vstoupil v platnost tzv. říšský, nebo také Hasnerův zákon. Ten zaváděl povinnost osmileté školní docházky (6 – 14 let). Obecné školy byly osmileté a dělily se na obyčejné školy obecné a jejich tříleté vyšší stupně – měšťanky. Zlepšilo se společenské postavení učitelů. Úvazek byl 30 hodin týdně a nejvyšší počet žáků ve třídě mohl být 80. Uzákoněn byl i pravidelný učitelský plat a možnost spoření do penzijního fondu. Zákon upravoval také vzdělávání učitelů. Učitelé a učitelky se měli připravovat odděleně, a to ve čtyřletých učitelských ústavech. Absolventi těchto ústavů se museli podrobit zkoušce dospělosti. Po úspěšném složení obdrželi vysvědčení, které jim umožňovalo vykonávat pouze funkci podučitele, nebo prozatímního učitele. Po nejméně dvouleté praxi jim bylo umožněno vykonat zkoušky učitelské způsobilosti. Vysvědčení z této zkoušky je opravňovalo k definitivnímu stanovení učitelem.²⁸

K provádění říšského školského zákona byl vydán v srpnu 1870 Školní a vyučovací řád. Nové osnovy podtrhovaly význam reálií, zvláště pak přírodovědné disciplíny a pro dívky zaváděl ženské ruční práce.

I když zavedený zákon z roku 1869 znamenal velký pokrok ve vývoji lidového vzdělání, (*zavedením osmileté školní docházky se Rakousko – Uhersko dostalo na první místo*

---

²⁶ VESELÁ, Zdenka, *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 41.

²⁷ Viz Tamtéž

²⁸ VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 12.

v Evropě)²⁹, nebyl v Čechách přijat příznivě. Důvodem byla napjatá národnostní a politická situace vyvolaná nerespektováním českého politického programu v uspořádání rakouského státu. Odpor proti zákonu měli i např. statkáři a průmyslníci (povinnou školní docházkou přišli o levnou pracovní sílu). Síly nepřející si zákon prosadily nakonec v roce 1883 jeho novelu, která ve svém důsledku znamenala na celá desetiletí snížení úrovně všeobecného vzdělání.³⁰

Novela revidovala některé články školského zákona. Zdůrazňovala náboženský princip výchovy, zkracovala dosavadní osmiletou povinnou školní docházku o dva roky. Řídícím učitelem mohl být jen ten, kdo byl stejného náboženství jako většina žáků. Na venkovských školách bylo zavedeno pouze polodenní vyučování a byly umožněny takzvané úlevy ve školní docházce, kdy na požádání rodičů děti dvanáctileté a starší nemusely od dubna do listopadu navštěvovat školu.

Převážná většina dětí, které navštěvovaly votvovickou školu byly z nemajetných poměrů rodin sklářů a horníků. Škola zajišťovala jejich základní vzdělání s postupem na měšťanské školy se spíše nepočítalo. Rodiče, kteří využívali možnost uvolňování svých dětí ze školní docházky, jako důvod uváděli především pomoc v domácnosti, péči o mladší sourozence a pomocné práce na polích v době sklizně.

Počet žáků ve škole měl stále stoupající tendenci. V roce 1881 školu navštěvovalo 170 dětí. Votvovická škola zůstávala stále jako jednotřídní, i když zákon z roku 1869 hovořil o maximálním počtu 80 žáků. Obec v rámci svých závazků vůči škole byla nucena tuto neúnosnou situaci řešit.

4.2 Proměny, úpravy a opravy budovy školy do roku 1918

Zástupci obce se obávali velkých nákladů na přestavbu a rozšíření, proto nejprve vyjednávali s okolními školními obcemi (Zeměchy a Kováry) o příškolení. Vyjednávání nebyla úspěšná a díky c.k. okresnímu inspektorovi Dominikovi Ryšavému byla vybrána druhá školní místnost v domku Marie Ložkové č.p. 56. C.k. zemská školní rada na žádost výše jmenovaného inspektora povolila, aby se od 1. ledna 1882 vyučovalo i v této místnosti. Práce

²⁹ VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 77.

³⁰ Viz VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 77.

na úpravách proběhly rychleji, než se původně plánovalo a vyučování v této nové třídě začalo již 1. listopadu 1881 se svolením nadřízených orgánů.³¹

V roce 1888 bylo zjištěno, že tato pronajatá místnost je pro vyučování naprosto nevyhovující. Navíc postupem času došlo opět k nárůstu počtu žáků (ve školním roce 1887/1888 bylo dětí školou povinných 206). Nebylo divu, že c.k. okresní školní rada vybídla místní školní radu, aby opatřila škole novou učebnu. Místní školní rada se na svých jednáních usnesla, že učebna bude postavena nová, školního vyučování důstojná a moderní. Ke staré budově bude přistavěna nová, tak aby společně tvořily upravený a harmonický celek.

Stavba po schválení plánů c.k. okresní školní radou začala na jaře 1888. Stavební materiál dodávala obec na své náklady. Stavbu provedl podnikatel František Beránek z Libčic za celkovou sumu 6050 zl.

15. září 1888 měly Votvovice postavenou novou pohodlnou trojtřídní školu, ve které byly také byty pro řídícího učitele a pro učitele mladšího. Od školního roku 1889/1890 se začalo v nové škole vyučovat. Celou tuto záležitost komentuje v kronice školy v té době pan řídící učitel Antonín Žalud těmito slovy: „*Zřízením této školní budovy postavili občané Votvovičtí sobě pomník slávy nehynoucí. Jest to známka značné vzdělanosti a pokrokovosti obecné, když občané v době dlouhotrvajícího národohospodářského úpadku berou těžké břímě finanční na sebe – věduce a jsouce pevně přesvědčeni o tom, že - v práci a věděni a jen v práci a věděni jest naše spasení.*“³²

Další změna proběhla ve školním roce 1893/1894. Nebyla to změna přímo budovy, ale šlo o změnu pozemku před školou pro zřízení letní tělocvičny. V následujícím školním roce 1895/1896 byla na tomto pozemku instalována potřebná tělocvičná náradí, např. hrazda, bradla aj.³³

V roce 1897 bylo třeba provést další opravy. Část podlah byla napadena a zničena houbou. Místní školní rada provedla na žádost řídícího učitele během prázdnin potřebné opravy a výměnu podlah. Ve školním roce 1905/1906 nastala nutnost oprav stropu ve III. třídě. Postup se opakoval. Místní školní rada dala na žádost řídícího učitele během prázdnin nahradit

---

³¹ Viz Kronika školy 1859-1914

³² Kronika školy 1859-1941

³³ Tamtéž

poškozený strop novým. Navíc také současně proběhla instalace nové kanalizace školního dvora, aby nedocházelo k podmáčení zdí školní budovy.³⁴

Další změny se týkaly vybavení školy. Ve školním roce 1906/1907 zaznamenal c.k. okresní školní inspektor Plaňanský do inspekční zprávy špatný a zchátralý stav lavic ve III. třídě. Zmiňuje také nutnost instalace hromosvodu a zavedení školního zvonku. Nové lavice byly vyrobeny panem Václavem Millerem, truhlářem ve Votvovicích, během prázdnin před začátkem školního roku 1910/1911. Celkový počet byl 24, každá pro 3 žáky. Lavice byly natřené na zeleno, sedadlo bylo hnědé, stolová deska byla posunovací. Celkové náklady na výrobu byly 624 K. Nejen na přání pana inspektora, ale i na přímé nařízení c.k. okresní školní rady opatřila ve školním roce místní školní rada školní budovu ochrannými hromosvody. Nakonec došlo i na zvonek. Během prázdnin před začátkem školního roku 1914/1915 zavedl pan učitel Josef Matouš ve školní budově elektrické zvonění, pořízené samozřejmě na náklady obce.³⁵

Z uvedených skutečností je patrné, že školní budova byla odkázána především na investice z obecních peněz. Ve školním roce 1910/1911: „*Místní školní rada k žádosti Jana Sochora zvýšila školní paušál z 530 K na 650 K ročně – úhrnem to na palivo, čištění, křidu, houbu, inkoust, kancelářské potřeby, za vedení matriky a soupis dětí*“.³⁶ Jen pro ilustraci uvádím dochované zápisy rozpočtovaných peněz z obce na školu.

Rozpočet školní na rok 1911 činil:

<i>Paušál řídicího učitele</i>	<i>650 K</i>
<i>Obílení a mytí</i>	<i>300 K</i>
<i>Na lavice</i>	<i>200 K</i>
<i>Nepředvídané</i>	<i>200 K</i>
<i>Úhrnem</i>	<i>1350 K</i>

Rozpočet školní na rok 1914 činil:

---

³⁴ Tamtéž

³⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

³⁶ Kronika školy 1859-1941

<i>Paušál na vytápění a čištění</i>	650 K
<i>Práce zednické</i>	110 K
<i>Mytí školy</i>	100 K
<i>Na lavice v I. třídě</i>	100 K
<i>Oprava schodiště</i>	100 K
<i>Potřeby školní (pomůcky a knihy)</i>	40 K
<i>Nepředvídané výlohy</i>	200 K
<i>Oprava knih</i>	40 K
<i>Úhrnem</i>	1340 K³⁷

I z uvedených přehledů je patrné, že škola byla nucena zajišťovat opravdu to nezbytně nutné. Jen celkové náklady na pořízení školních lavic činily zhruba polovinu ročního přídelu obecních peněz.

Z investic, které směřovaly do školy je patrné, že obecní rada si své závazky vůči budově školy plnila.

Do školní budovy vnáší život nejen děti, ale především učitelé. Na otvovické škole se jich vystřídala celá řada.

4.3 Zajištění výuky na škole do roku 1918

4.3.1 Učitelé, řídicí učitelé

Po odchodu prvního pana učitele Fr. Šubrta na odpočinek byl na zdejší školu jmenován pan učitel Václav Rouček, který dříve vykonával funkci podučitele ve Vraném. Nesetřval zde dlouho, po dvou letech byl jmenován na místo řídicího učitele v Tuřanech a do Votovic nastoupil 16. ledna 1875 prozatímně jako učitel pan Antonín Žalud, který byl dosud podučitelem v Hostíní, jmenovaný definitivně do Votovic byl 17. dubna 1875. Tento muž se stal jednou z významných postav v historii votvovické školy. Ve funkci řídicího učitele

---

³⁷ Kronika školy 1859-1941

setrval do konce školního roku 1909/1910. Dá se říci, že celý svůj profesní život prožil na této škole. Bydlel v bytě v budově školy, oženil se a založil zde i rodinu.

Po rozšíření školy na dvoutřídní, následně trojtřídní se na místech učitelských a podučitelských vystřídal řada lidí. V roce 1881 to byl mladší učitel Ladislav Duras. Ten byl po čase jmenován učitelem v Klobukách a zde na školu byl dosazen ve školním roce 1885/1886 absolvent učitelského ústavu Emanuel Fingerhut z Volšan.

Ve školním roce 1888/1889 je škola již trojtřídní a na místo druhého učitele je c.k. okresní školní radou dosazen jen dočasně podučitel Antonín Novák. O jeden školní rok později byl A. Novák ustanoven učitelem na obecnou školu do Klobuk a ve Votvovicích ho vystřídal pan učitel Ludvík Fassatý.

Tato doba s sebou přinesla jednu smutnou událost. Ke konci školního roku onemocněl nemocí plic podučitel E. Fingerhut, poslední den školního roku dostal zápal plic i druhý učitel L. Fassatý. Bohužel 6. března 1891 odpoledne podučitel Emanuel Fingerhut zemřel. Pro zdejší školu to byla velká ztráta, protože byl velmi horlivým učitelem. Spolu s řídícím učitelem Antonínem Žaludem založili ochotnické divadlo, z čistého zisku z divadelních přestavení byly pořizovány učební pomůcky. Zároveň tento učitel sám zhotovil řadu učebních pomůcek, které se využívaly k názornému vyučování.³⁸

Po dobu jeho nemoci byla na zdejší školu ustanovena jako výpomocná síla slečna Berta Chabrová, ta byla v lednu 1891 jmenována jako podučitelka do Nového Strašecí a na její místo byl dosazen absolvent gymnázia Václav Zelenka ze Slaného. Ten byl velmi nezkušený, proto na jeho místo byl c.k. okresní školní radou vypsán konkurz. Konkurzním řízením byl ustanoven na místo učitele František Heran, dosud zatímní učitel v Bystřici, okres Benešov.

Další změna přišla ve školním roce 1894/1895, kdy na místo podučitele do Prahy nastoupil Ludvík Fassati a zde na školu byl umístěn zatímní učitel pan Štěpán Beran, který přišel ze školy v Zeměchách. Druhým učitelem byl podučitel B. Jozífek, který byl od 1. ledna následujícího školního roku ustanoven učitelem na obecné škole v Kačici. Na školu ve Votvovicích byl ustanoven podučitel Jan Kovařík. Ten na začátku školního roku 1896/1897 onemocněl střevním tyfem. V době jeho nemoci byl zastupován absolventkou vyšší dívčí školy v Praze sl. Hedvikou Šmídtovou. Od 1. června 1897 do konce školního roku vyučoval opět podučitel J. Kovařík. Ve školním roce 1897/1898, a to hned 1. září 1897, došlo

---

³⁸ Viz Kronika školy 1859-1941

k výměně. Matěj Sokolovský, který do té doby byl podučitelem v Kolči, je ustanoven na podučitelské místo do Votvovic a Jan Kovařík byl jmenován na podučitelské místo do Kolče. Ve stejném školním roce, od 1. ledna 1898, byl jmenován zatímní učitel Štěpán Beran definitivním učitelem v Neuměřicích. Na jeho uvolněné místo nastoupil pan Josef Fiala, který byl dosud učitelem v Zeměchách.³⁹

Toto složení učitelského sboru zůstalo nezměněné do školního roku 1901/1902. Učitel Josef Fiala byl jmenován definitivním učitelem v Hobšovicích a na jeho místo nastoupil p. Josef Suk, který byl do té doby zatímním učitelem ve Dřínově u Velvar. V následném školním roce byl Matěj Sokolovský jmenován zatímním učitelem v Hobšovicích a na jeho místo ustanoven zatímní podučitel v Milém pan František Dvořák.

Po krátké nemoci dne 8. září 1902 zemřel definitivní učitel Jan Suk, pochován byl na hřbitově na Budči. Na jeho místo byl jmenován zatímním učitelem Alois Vojtěch, který dosud působil jako podučitel ve Vepřku. Ten ve Votvovicích nebyl dlouho, hned následujícího školního roku, tj. 1903/1904, byl přeřazen do Kmetiněvsi a na jeho místo zemská školní rada ustanovila p. Jana Semráda, který byl dosud zatímním učitelem v Kmetiněvsi.⁴⁰

Učitelský sbor ve složení A. Žalud, Fr. Dvořák a J. Semrád působil na škole do školního roku 1906/1907. V tomto školním roce Jan Semrád onemocněl, na jeho zastupování byl na školu přijat jako výpomocná síla František Tůma. V následném školním roce byl definitivní učitel Jan Semrád ustanoven zatímním učitelem ve Dřínově a výpomocná síla František Tůma přeřazen na místo zatímního učitele v Lánech. Na uvolněné místo po Janu Semrádovi byl zatímně ustanoven Matěj Sokolovský, který byl dosud definitivním učitelem ve Volšanech.

Ve školním roce 1908/1909 Františka Dvořáka nahrazuje zde na škole J. Matouš. Řídící učitel A. Žalud má časté dlouhodobé zdravotní potíže. V době jeho nemocí bývá zastupován M. Sokolovským. Okresní školní rada uděluje se svolením zemské školské rady řídícímu učiteli A. Žaludovi do 31. prosince 1909 dovolenou ze zdravotních důvodů. Na školu byl nově jmenován výpomocný učitel František Joukl. Zemská školní rada prodloužila A. Žaludovi dovolenou do 15. června 1910 s tím, že do té doby si má jmenovaný zažádat o penzionování.⁴¹

---

³⁹ Viz Kronika školy 1859-1941

⁴⁰ Viz Kronika školy 1859-1941

⁴¹ Viz Kronika školy 1859-1941

Od školního roku 1910/1911 dochází ke stabilitě učitelského sboru. Na školu byl jmenován nový řídící učitel Jan Sochor, který v této funkci působí řadu následujících let. Navíc je sbor posílen o industriální učitelku B. Hilmerovou, která od 7. října 1910 začala na škole vyučovat ženské ruční práce. Tuto sestavu učitelského sboru narušil bohužel začátek první světové války. Ve školním roce 1914/1915 byl povolán k činné vojenské službě nejprve J. Matouš a o něco později, 15. května 1915, i M. Sokolovský. Ten nastoupil vojenskou službu k pěšímu pluku č. 8, 4. setnina na Pohořelci, odtud pak byl poslán do Salcburku. Josefa Matouše nahradila ve výuce dcera řídícího učitele sl. Miloslava Sochorová, Matěje Sokolovského zastupoval pan řídící. Slečna Sochorová byla schválena jako prozatímní výpomocná učitelka, která nebude za svou práci požadovat náhradu. Místní školní rada se uvolila, že za tuto pomoc jí bude poskytnuta odměna ve výši 30 korun za měsíc.

Školní rok 1916/1917 byl opět ve znamení změn ve sboru. Slečnu Sochorovou nahradila nově jmenovaná učitelka Růžena Blahoutová. Přichází také nová industriální učitelka Marie Suková. Dne 16. ledna 1917 na učitelské poradě s velkou radostí pan řídící J. Sochor vítá zpět pana učitele Josefa Matouše, který začíná zase učit. O necelý rok později, dne 3. prosince 1917, se šťastně vrací i Matěj Sokolovský, pan řídící ho vítá zpět ve sboru.⁴²

Na konci první světové války je sbor ve složení: Jan Sochor jako řídící učitel, ve funkci učitele Josef Matouš a Matěj Sokolovský. Industriální učitelkou zůstává Marie Suková.

Počet učitelů a učitelek, kteří se na škole v průběhu let vystřídal je velmi vysoký. Obecně platilo, že k zajištění výuky na školách byl učitelů neustále nedostatek. V tomto případě můžeme sledovat jejich krátkodobá jmenování na školy, které jsou rozmístěny po celém okrese.

Jako červená nit celé toto období provází boj o zvýšení služného na důstojnější úroveň. V kronice školy se uvádí, že 15. prosince 1877 bylo služné zvýšeno ze 400 zl na 500 zl. Zároveň s tím bylo přidáno všem učitelům jednotřídních škol jako správcům 50 zl obřadního přídatku za vedení školy.⁴³

---

⁴² Viz Kronika školy 1859-1941

⁴³ Viz Kronika školy 1859-1941

4.3.2 Školní inspektoři jako kontrolní orgán

V kapitole o učitelích nelze opomenout školní inspektory, kteří nad školou vykonávali dozor.

Po vydání tzv. květnového zákona v roce 1868 se stal prvním okresním školním inspektorem pan Dominik Ryšavý. Jeho ve školním roce 1883/1884 vystřídal okresní školní inspektor František Wenig, který byl profesorem na gymnáziu v Litomyšli. Změna opět přišla zakrátko, ve školním roce byl jmenován Antonín Jeřábek, který byl také profesorem, ale tentokrát to bylo c.k. reálné gymnázium v Klatovech. Ve školním roce 1890/1891 byl profesor Antonín Jeřábek jmenován profesorem na akademickém gymnáziu v Praze a na jeho místo byl ustanoven profesor Dr. Forchheim, který byl doposud profesorem na gymnáziu v Německém Brodě. Osoba tohoto školního inspektora je spojena s jednou velmi zajímavou událostí. Ta se stala ve školním roce 1900/1901. Císař a král František Josef I. pobýval od 12. června 1901 v Praze. Během pobytu si prohlédl mnohá památná místa, školy a jiné ústavy. Vlákem se 17. června přesouval do Ústí nad Labem. Na této trase projížděl nádraží v Kralupech nad Vltavou. Pan řídící učitel Antonín Žalud tuto událost ve školní kronice komentuje těmito slovy: *„K uvítání našeho nejmilostivějšího panovníka, shromáždily se na nádraží Kralupském mimo jiné spolky a korporace také sbory učitelské téměř celého okresu Velvarského a částečně i Slánského. Jeho Veličenstvu pak byla předvedena mimo jiné též trojčlená deputace učitelská vedená velectěným panem inspektorem prof. Dr. J. Forchheimem. Při odjezdu Jeho Veličenstva zapěly sbory učitelské Rakouskou národní hymnu.“*⁴⁴

Tohoto inspektora z důvodu nemoci zastupoval ve školním roce 1901/1902 pan profesor František Hass, který byl současně inspektorem pro kladenský okres. Po uzdravení setrval ve své funkci do školního roku 1905/1906. Od následujícího školního roku byl jmenován c.k. zemskou školní radou do funkce okresního školního inspektora pan Edgar Plaňanský. Ten působil ve své funkci do roku 1918.⁴⁵

Inspekce se konaly na škole pravidelně jednou v daném školním roce. Činnost inspektorů byla především kontrolní, ve věcech didaktických upozorňující a doporučující. Zápisy z konaných inspekcí byly zaznamenávány do protokolů z učitelských porad.

---

⁴⁴ Kronika školy 1859-1941

⁴⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

4.3.3 Zajištění výuky náboženství

Dozor nad výukou římsko-katolického náboženství a jeho výuku zajišťoval vždy řídící učitel, jeden z učitelů a v nejvyšší třídě důstojný pan děkan z Kovár Josef Cháb. Ve školním roce 1892/1893 děti evangelického vyznání konaly náboženská cvičení na obecné škole v Kralupech nad Vltavou vždy ve středu a v sobotu odpoledne. Tam děti tohoto vyznání z více škol vyučoval Boh. Báštecký, vikář evangelické církve v Libčicích. Ke konci školního roku se vždy konala zkouška z náboženství. U zkoušky z katolického náboženství byl vždy přítomen i jiný duchovní než ten, který vyučoval. V tomto školním roce to byl vikář Josef Kandler, děkan ze Slaného. Ve školním roce 1898/1899 došlo ke změně, při zkouškách katolického náboženství byl Josef Kandler nahrazen F. Kučerou, děkanem ze Smečna. Ve školním roce 1899/1900 začal evangelické náboženství vyučovat V. Bauš, duchovní správce evangelické reformované církve v Libčicích, v místnostech obecné školy v Holubicích. Zkoušky katolického náboženství ve školním roce 1901/1902 dozoroval František Kraus, děkan ze Zlonic. Na tomto postu dozorce se v průběhu času střídali kromě již zmíněných také vikariátní tajemník S. Maděra, kanovník a děkan na Kladně, Antonín Freer, děkan ze Slaného, Josef Jašek, farář ze Zlonic. Evangelické náboženství se od školního roku 1905/1906 do 1910/1911 nevyučovalo, protože na škole nebyly žádné děti tohoto vyznání. Počet dětí římsko-katolického vyznání mnohonásobně převyšoval, od školního roku 1910/1911 kronika školy eviduje pravidelné, několikrát za rok konané zpovědi školních dětí, po kterých se vždy následující den konalo svaté přijímání. Od školního roku 1912/1913 se vyučování náboženství ujal místo důstojného pána Josefy Chába důstojný pán Jan Vystrčil.⁴⁶

Práci a život učitelům komplikoval především vysoký počet dětí v jednotlivých třídách. To na přelomu 19. a 20. století při špatné úrovni zdravotní péče přinášelo nebezpečí rychlého šíření nakažlivých nemocí nejen mezi dětmi, ale i mezi dětmi a učiteli. Další dopad této skutečnosti byl i na psychické zdraví samotných učitelů.

---

⁴⁶ Viz Kronika školy 1859-1941

4.4 Zdravotní stav školních dětí

Při pohledu do historie celé obce jsou již v roce 1680, 1713 a 1714 zaznamenány morové epidemie, na které většina lidí v obci zemřela. Také práce ve sklářské huti poznamenala zdraví sklářů. Na souchotiny umírali nejen skláři, ale i jejich rodiny.⁴⁷

První epidemie, která poznamenala školu, je datována do školního roku 1895/1896. Tehdy se následkem špatného jarního počasí, převážně u menších dětí, vyskytlo onemocnění spálou a záškrtem. Onemocnělo mnoho školních dětí a některé této nemoci i podlehly. Mezi nakaženými byl i malý syn pana řídícího učitele Antonína Žaluda. Bohužel patřil mezi ty děti, které nemoc nepřežily. Z těchto důvodů byla škola c.k. okresní školní radou 23. dubna 1896 uzavřena. Pravidelné vyučování bylo obnoveno 18. června 1896. Hned v následujícím školním roce 1896/1897 v zimních a jarních měsících onemocněl velký počet dětí nakažlivým záškrtem. Opět mnoho dětí, zejména mladších, onemocnění nepřežilo. V březnu školního roku 1901/1902 onemocněly některé děti planými neštovicemi. MUDr. Formánek však zjistil, že šlo jen o lehčí případy, proto nebylo nutné školu uzavírat. V následujícím roce se u většího počtu dětí objevil zánět průšnic. Vyučování přerušeno nebylo, ale docházka do školy byla slabá. Po několika letech klidu přišla ve školním roce 1907/1908 epidemie spalniček a spály. Dne 27. listopadu 1908 byla jedna žákyně s podezřením na onemocnění spálou poslána z vyučování domů. Její místo, kde seděla, bylo okamžitě dezinfikováno. Na nařízení c.k. okresního hejtmantství ve Slaném byla škola od 31. ledna do 10. února 1908 uzavřena. Navíc ještě v prosinci 1907 syn učitele M. Sokolovského onemocněl záškrtem, z tohoto důvodu nemohl pan učitel vyučovat. Další důvod pro uzavření školy přišel na konci školního roku 1909/1910. Dne 9. července onemocnělo dítě v rodině řídícího učitele A. Žaluda spálou. V tomto školním roce v květnu 1910 se navíc ještě vyskytlo několik případů onemocnění spalničkami. V březnu 1911 onemocnělo 42 žáků průšnicemi.⁴⁸

Velkým krokem k lepším vyhlídkám bylo očkování dětí. Podle dochovaných záznamů dne 19. února 1907 správa školy zaslala výkaz c.k. okresní školní radě o očkovacím stavu školní mládeže. Následně, dne 24. dubna 1907, oznamuje obvodní lékař MUDr. Kokoška, že dne 26. dubna 1907 se bude na zdejší škole konat očkování dětí. Očkování je evidováno i v následujících letech. K tomu navíc ještě pravidelně c.k. okresní hejtmantství na školy zasílalo poučení a přehledy opatření při vyskytnutí nakažlivých chorob, např. Poučení, jak se

---

⁴⁷ Viz NOVÁK, Václav. *750 let obce Otovovice*. MNV Otovovice k 750. Výročí vzniku obce, 1978.

⁴⁸ Viz Kronika školy 1859 - 1941

chovat při spále, Opatření k zamezení nákazy tuberkulosou apod.⁴⁹ Zdravotní stav byl hodnocen na každé měsíční poradě učitelů.

Na přelomu 19. a 20. století se počet žáků, kteří docházeli do místní školy, pohyboval okolo dvou set. Tato skutečnost souvisela nejen se zvýšeným nebezpečím přenosu nakažlivých nemocí, ale i s udržováním kázně.

4.5 Kázeň, udržování kázně, kázeňské přestupky

Ve sledovaném období měla škola vychovávat poslušné a gramotné občany, je tedy zřejmé, že kázeň a její udržování nabývala velmi zásadního významu. Děti byly postihovány za kázeňské přestupky z počátku domluvou, pak následovalo snížení stupně z mravů, které jim bylo udělováno ve školních zprávách v pololetí a na konci školního roku. Z dochovaných záznamů o organizaci školy je možné kázeňské přestupky sledovat od školního roku 1906/1907.⁵⁰

Snížení známky z chování o jeden stupeň bylo udělováno například za neposlušnost, pro drzé chování, uličnictví, ustavičné vyrušování, hravost a nepozornost. Trojka z mravů samozřejmě postihovala podstatně vážnější přestupky, návštěvy tanečních zábav pořádaných v obci, za vzepření se poslušnosti učiteli, drzé chování, rvačky, vzdorovitost a neposlušnost, pro stálé vyrušování a hraní, posmívání se učiteli, drzé lhaní, výtržnosti při zpovědi. Dalšími důvody pro trojku z mravů bylo nemravné vyjadřování nebo také vzdorovité chování vůči děkanovi.⁵¹

V souvislosti s touto problematikou je třeba si uvědomit, že vesnické školy v té době navštěvovaly děti od 6 do 14 let. Děti ve 14 letech jsou vývojově v jednom z nejsložitějších období. Je to hledání sebe sama, potřeba odlišnosti a vytváření si postoje k autoritám. Jak bylo již výše uvedeno, k provádění říšského zákona byl vydán v srpnu 1870 Školní a vyučovací řád, který obsahoval podrobné předpisy o školní kázni (byl zakázán tělesný trest).⁵² Ze zápisů z porad učitelského sboru vyplývá, že samotní učitelé velký problém týkající se narušování kázně viděli ve styku školní mládeže s dospělými, kteří měli mravy poněkud volnější. Během roku docházelo k uvolňování žáků na žádosti rodičů. Hlavním důvodem byla především pomoc rodině /viz kapitola 3.1/. I během války, kdy nedostatek učitelů zapříčinil to, že

⁴⁹ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

⁵⁰ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

⁵¹ Tamtéž

⁵² Viz VESELÁ, Zdenka, *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 42.

vyučování bylo jen polodenní, umožňovalo dětem pobyt mezi různě mravně narušenými lidmi. Na kázeň se dohlíželo i mimo školu. Učitelé v úzké spolupráci s místní školní radou pravidelně vykonávali pochůzky po obci a na správné chování dohlíželi.

Za součást výchovy k poslušnosti v systému vzdělávání této doby, je v obecném měřítku možné považovat i výchovné působení směřující k loajalitě a uctívání celé habsburské monarchie, kterou představoval především císař a jeho rodina.

4.6 Výchova k vlastenectví a jiné výchovně-vzdělávací aktivity

Vlastenecké působení na školní mládež bylo především spojeno s významnými událostmi v císařské rodině. Nebyly to jen oslavy jmenin a narozenin královského páru, ale také oslavy významných výročí celé monarchie. Každá taková akce se pořádala nařízením zemské komise nebo okresního školního úřadu.

První ve školní kronice zaznamenaná oslava pochází ze dne 24. dubna 1879, kdy děti votvovické školy oslavily stříbrnou svatbu císaře Františka Josefa I. a císařovny Alžběty. V předvečer se starší žáci sešli v budově školy. Odtud se pod vedením učitelů, místního školního dohlázeitele a zástupce obce za doprovodu hudby a s rozsvícenými lampiony odebrali na vrch Špičák, kde zazpívali rakouskou národní hymnu a jiné k této příležitosti vhodné písně. Druhý den školní děti před budovou školy zasadily dva kaštanové stromky.⁵³

Dne 10. dubna 1881 oslavila školní mládež podobným způsobem sňatek korunního prince Rudolfa s princeznou Štěpánou. Pravidelnými se staly oslavy jmenin císaře (4. října) a císařovny (19. listopadu). Ve školní kronice jsou tyto oslavy poprvé zaznamenány v roce 1895/1896. Ty v průběhu let probíhaly naprosto stejným způsobem. Žáci se v doprovodu učitelů účastnili slavnostních bohoslužeb ve farním chrámu na Budči. Ve stejném duchu probíhaly i oslavy narozenin. K těmto slavnostem se po zavraždění císařovny Alžběty dne 10. září 1898 připojily i smuteční zádušní mše, které se také vždy konaly na Budči a školní děti i s učiteli se jich účastnili.

Dne 1. prosince 1908 se konala školní slavnost k příležitosti šedesátiletého panování císaře Františka Josefa I. Pan řídící učitel Antonín Žalud přednesl slavnostní proslov, pak následovaly písně a básně zpívané a přednášené školními dětmi. Na tuto slavnost navazovala účast na bohoslužbách na Budči.

---

⁵³ Viz Kronika školy 1895-1941

Ve školním roce 1910/1911 kromě oslavy jmenin, narozenin císaře a zádušní mše za zemřelou císařovnu byly nařízením c.k. okr. školní rady školy vybidnuty k oslavám výročí nastoupení císaře Františka Josefa I. na trůn. Kromě toho se na všech školách měly konat další oslavy s názvem První dětský den. V rámci splnění této povinnosti 2. prosince 1910 školní děti sehrály divadelní představení s názvem Láska k vlasti. Výtěžek z tohoto divadelního představení byl odeslán jako příspěvek České zemské komisi pro ochranu dětí.⁵⁴

Po spáchání atentátu na následovníka trůnu arcivévodu Františka Ferdinanda a jeho choti byly konány vlastenecké smuteční projevy. Na škole byl vyvěšen černý prapor a školní děti se v doprovodu svých učitelů dne 3. července 1914 účastnily smuteční služby Boží na Budči.⁵⁵

Do výchovy k vlastenectví, která nesouvisela s císařskou rodinou, ale byla spjata spíše s vedením dětí ke vztahu k přírodě a k vlasti všeobecně, patří pravidelné pořádání stromkových slavností a školní výlety.

První školní výlet se konal 13. července 1895. Na obecní náklady vypravila místní školní rada povozy, kterými 145 školních dětí i s učiteli navštívilo národopisnou výstavu v Praze. Školní rok 1900/1901 byl zakončen dalším poučným výletem na zřícenině hradu Okoř. Po prohlídce hradu, kde pan řídící učitel Antonín Žalud s panem učitelem Sokolovským povyprávěli dětem o historii a osudu této památky, pro všechny připravil důstojný pán Josef Cháb pohoštění v zahradě hostince pod hradem. Tam se děti bavily zpíváním, přednášením a hraním různých her.⁵⁶

V následujícím školním roce byla cílem výletu návštěva zvěřince pana Kludského v Kralupech nad Vltavou, který tam právě hostoval.

Další výlet se konal až ve školním roce 1903/1904, kdy se, opět s přispěním místní školní rady a ostatních občanů, dne 2. července 1904 konal výlet na památný vrch Říp. V dalším školním roce se uskutečnily výlety dva. Jeden na začátku školního roku 21. září 1904, byla to návštěva výstavy ovoce ve Velvarech. Druhý se konal 12. července 1905, děti se svými učiteli navštívili památnou Budeč k uctění tisícileté památky založení chrámu svatého Petra a Pavla. Ve školním roce 1906/1907 učitelský sbor s dětmi uspořádaly návštěvu dětského divadelního představení s názvem Krakonoš ve Slaném.

---

⁵⁴Viz Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

⁵⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

⁵⁶ Viz Kronika školy 1859-1941

Jubilejní výstavu v Praze kromě dětí a učitelů navštívili i členové místní školní rady v roce 1908. Povozy na tuto akci poskytli někteří místní občané.⁵⁷

Ve školním roce 1908/1909 bylo 18. dubna 1909 konáno slavnostní sázení stromků. Školní mládež s hudebním doprovodem se od školy přesunula na předem vybrané místo. Tam si všichni vyslechli proslov řídícího učitele A. Žaluda a pana učitele J. Matouše. Následovala recitace a zpěv. Sázení stromků pokračovalo i druhý den. Celkem bylo zasazeno 216 třešní, 10 akátů a 250 sazenic hlohu. Tato slavnost se opakovala hned v dalším roce. K dětem na ní promluvil pan učitel M. Sokolovský, který ve své řeči zdůraznil význam ochrany stromů a přírody obecně. Celkem bylo zasazeno 200 stromků. Ve školním roce 1910/1911 sázení stromků pokračovalo. Dne 20. března 1911 na obecní stráni nad mlýnem děti zasadily celkem 230 třešňových stromků. Pan řídící učitel opět promluvil k dětem o významu a prospěšnosti ochrany přírody.⁵⁸ Tyto akce se v pozdějších letech staly tradicí a jsou jedním z důkazů blízké provázanosti školy s prostředím celé obce.

Další důkaz těchto vzájemných vztahů souvisí se sociálním složením obyvatel obce. I když převážná část obyvatel žila spíše v nemajetných poměrech, našli se takoví jedinci, kteří svým dobročinným darem pomohli mnoha dětem. Na pomoci se aktivně podílela i škola.

4.7 Dobročinná činnost na škole

Jedním z dobročinných darů byl příspěvek, který ve školním roce 1896/1897 zaslali bývalí rodáci z Votvovic panové František a Josef Klimtovi z Ústí nad Labem. Pro podporu místní chudé mládeže darovali škole 50 zl. K nim se připojila i rolnická záložna ve Velvarech, od které škola dostala 20 zl. Za tyto peníze se několika dětem nakoupila obuv a potřebné oblečení. V dalších letech c.k. školní rada vybídla učitele k vybírání měsíčního dvouhaléřového příspěvku pro zemskou komisi, která se starala o ochranu zanedbaných dětí. Tento příspěvek se na votvovské škole začal vybírat od května 1908. Na těchto příspěvcích se zpravidla podílel i učitelský sbor. Jen pro příklad, bylo za školní rok 1910/1911 celkem vybráno 14 K 94 h.⁵⁹

Při různých příležitostech se také čas od času konaly veřejné sbírky. Příkladem těchto akcí je sbírka, která se konala 3. dubna 1912. Děti chodily po vsi a dům od domu prosily o příspěvní

---

⁵⁷ Viz Tamtéž

⁵⁸ Viz Kronika školy 1859-1941

⁵⁹ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

od občanů v celé obci. Výtěžek z této akce byl celkem 103 K 38 h a opět se celý použil na nákup školních potřeb pro chudé děti.⁶⁰

Divadelní představení, které se konalo k příležitosti oslav výročí nastoupení na trůn císaře Františka Josefa I. /viz kapitola 4.6/, bylo sehráno ještě jednou 8. prosince 1910. Výtěžek z tohoto druhého představení byl 59 K 10 h a učitelský sbor se usnesl, že z něho budou zakoupeny pomůcky pro chudé děti zdejší školy.⁶¹

Z výše uvedeného vyplývá, že největší pomoc byla směřována dětem z chudých poměrů. Pomůcky a školní potřeby byly podmínkou pro jejich aktivní účast při vyučování. Dobročinná činnost se stala ještě naléhavější s vypuknutím první světové války.

4.8 Votvovická škola v letech 1914 – 1918

Na celé školství těžce dolehla první světová válka. Od školy bylo požadováno, aby se k aktuálnímu dění připojila. Vyučující byli např. nuceni k upisování válečných půjček, odváděli 1% svých příjmů Červenému kříži, spolu se žáky organizovali dobročinné akce.⁶²

Veškeré úsilí směřovalo k podpoře vojáků a poskytování pomoci tam, kde jí bylo důsledkem války nejvíce zapotřebí.

Dne 3. září 1914 svolal c.k. školní inspektor Plaňanský učitele celého okresu do Kralup nad Vltavou. Hovořil o stavu školství, který vznikl následkem válečné doby. Učitelům velmi důrazně doporučil, aby věnovali zvýšenou pozornost dětem, jejichž otcové byli povoláni. Vyzval je také k tomu, aby se s ochotou připojili k různým pomocným akcím.⁶³

Od 1. října 1914 všichni členové zdejšího učitelského sboru odváděli 1% ze svých základních příjmů Červenému kříži do Kralup nad Vltavou. Tyto peníze měly být použity ve prospěch rodin do války povolaných otců. Ve školním roce 1914/1915 se opět děti i s učiteli účastnili dne 3. října 1914 slavnostní mše na Budči k příležitosti jmenin císaře. Dne 19. října to byla zádušní mše za císařovnu Alžbětu.

Dne 21. září 1914 c.k. okresní školní rada v Kralupech nad Vltavou vybídla školy, aby školní děti pletly pro vojáky šály a punčochy. Industriální učitelka slečna Hilmerová toto pletení s dětmi začala. Byla použita vlna, kterou darovali občané a místní školní rada. V rámci

---

⁶⁰ Viz Tamtéž

⁶¹ Viz Tamtéž

⁶² Viz Kronika školy 1859-1941

⁶³ Viz Tamtéž

této válečné pomocné akce děti zhotovily 7 párů vlněných punčoch, 24 vlněných šál, 4 kg cupaniny a 7 obvazových pásů, 1 kuklu a 504 párů papírových podešví. Mimo to také škola darovala 1 kg peří. Učitelé s dětmi také sbírali a sušili ostružinové listí.

Dále pak 24. dubna 1915 žáci uskutečnili válečnou sbírku kovů. V obci celkem sebrali 22 kg mosazi, 6 kg mědi, 2,6 kg olova, 1,7 kg zinku, 1,3 kg cínu, 0,6 kg alumina, celkem 34,2 kg kovů. To vše bylo zasláno do Vídně.

Při další sbírce, která se konala 2. října 1915, děti sbíraly mezi občany vlnu a kaučuk. Na této akci bylo sebráno: 19 kg pytloviny, vlněných a bavlněných věcí 18,5 kg, kaučuku a gumy 1 kg. Sbíрка byla provedena ve prospěch válečné péče. Další sbírka se uskutečnila 8. října 1915. Školní děti sebraly po domech v obci ovoce, ořechy a zeleninu. Tato pomoc směřovala do vojenských lazaretů.⁶⁴ Současně s tím probíhaly také sbírky pro zemskou komisi a pro organizaci Červený kříž. Pro zemskou komisi to byly sbírky od dětí ve škole, nebo sbírky, které vykonávali žáci mezi občany v obci. Dále pak například c.k. okresní hejtmanství žádalo o kupování medailonů s podobiznou Jeho Veličenstva ve prospěch Červeného kříže. Válečná úřadovna ve Vídni vydala mimo jiné také útržkový kalendář pro rok 1915 s obrazem Jeho Veličenstva a Františkem Josefem Ottou. Výtěžek z jeho prodeje byl také poukázán Červenému kříži.⁶⁵

C.k. okresní školní rada mimo jiné vybídla místní školu, aby podporovala upisování na válečnou půjčku. Zde na škole upsal řídící učitel Jan Sochor 200 K, výpomocná učitelka Miloslava Sochorová 100 K a žáci upsali 129 K. Částku od dětí místní školní rada doplnila na 200 K.⁶⁶

Další sbírka byla uskutečněna pod názvem Vánoční nadílka zdejšími vojínům. Dětem se podařilo po obci vybrat 112,55 K, 20 K pak přispěly místní spolky. Celkem bylo vybráno 132,55 K.⁶⁷

Válka velmi těžce doléhala na občany celé obce mnohými způsoby. Nejvíce však zadržováním všech nutných potravin (mouka, chléb, mléko, vejce, maso, sádlo). K zásobování zdejších obyvatel moukou a chlebem byla sestavena a provizační komise, do které byl jmenován také řídící učitel Jan Sochor. Rozpočítal spotřebu na jednotlivé obyvatele, sestavil a napsal rozvrh spotřeby. Od 3. srpna 1915 prodával s panem starostou na obecním

---

⁶⁴ Viz Kronika školy 1859-1941

⁶⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

⁶⁶ Viz Tamtéž

⁶⁷ Viz Tamtéž

úřadě chléb a mouku opatřenou obcí. Od 30. srpna byl prodej předán zdejšími obchodníkům, kterým obec oboje dodávala.⁶⁸

V době od 30. dubna do 7. května 1916 byl školními dětmi pořádán Týden Červeného kříže. Školní děti vybraly po obci obnos 55 K 52 h. Rozprodaly 100 odznaků Červeného kříže, což vyneslo 10 K. Celá částka byla odevzdána pobočce spolku v Kralupech nad Vltavou.

Ve dnech 4. – 8. října 1916 byly pořádány tzv. obětní dny na oslavu jmenin císaře. Po dětech bylo do všech rodin rozesláno svolání a dne 5. října 1916 sebraly děti po obci 37 K 80 h ve prospěch c.k. rakouského vojenského, vdovského a sirotčího fondu. Ve prospěch tohoto fondu byl také vydán obraz *Setba za války*, panu řídícímu se podařilo těchto obrazů prodat 10 ks.⁶⁹

Ke dni úmrtí císaře pronesl pan řídící učitel na poradě učitelského sboru dne 13. prosince 1916 toto: *„Dne 21. listopadu 1916 zemřel Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I. Milovaný mocnář, vznešený otec národů, veliký ochránce školství našeho odešel. Miliony veškerého lidu sklánějí se v teskném bolu. I my věnujeme světlé památce vznešeného mocnáře v srdcích svých stálou, vděčnou paměť. Bol náš mírní vědomí, že šlechetné snahy Nejvyššího zesnulého budou žítí na dále v osobě nového vladaře našeho Jeho Veličenstva císaře a krále Karla I., jenž nastoupil na staroslavný trůn Habsburský. K posvátné osobě nového mocnáře upírají se zraky naše v dětinné lásce a vroucí oddanosti. Přejeme Jemu dlouhého a šťastného panování.“*⁷⁰

Dne 4. prosince 1916 se ve škole konal Dětský den. Žáci a hosté se shromáždili ve III. třídě, kde byl na stěně umístěn obraz Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. smutečně zastřený. Součástí programu byl proslov pana řídícího učitele o životě zemřelého mocnáře, následně pohovořil i o novém panovníkovi. Na závěr byla společně zazpívána rakouská národní hymna.

Na začátku roku 1917 byla c.k. okresní školní radou nařízena revize žákovských knihoven. Při této revizi bylo třeba z evidence odstranit historické romány Aloise Jiráska. Dále pak rada nařizuje témata slohových prací a diktátů. Školním inspektorem bylo nařízeno, aby v každé třídě byly vypracovány osnovy, které obsahují látku vztahující se k buzení citů loajálních ve

---

⁶⁸ Viz Tamtéž

⁶⁹ Viz Kronika školy 1859-1941

⁷⁰ Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

všech předmětech.⁷¹ Do jednotlivých tříd byly také dány a náležitě ozdobeny obrazy císaře Karla I.

Dne 30. dubna 1917 se obnovila tradice stromkových slavností. O stromky bylo požádáno c.k. místodržitelství v Praze. Děti se v průvodu s ozdobenými stromky a nářadím přesunuly na určené místo, tentokrát to byla stráž na severovýchodním kraji obce. Tuto stráž osázely stromky, ze kterých vznikl pamětní válečný háj. Ve spodní části blíže k silnici byla zasazena lípa. Celá slavnost byla konána ke cti všech bojujících vojáků, ale také jako projev oddanosti a lásky k mladému císaři Karlu I. Po zasazení lípy vyzval pan řídící učitel všechny děti k ochraně stromů obecně a tohoto háje zvláště.⁷²

Kromě pravidelné sbírky pro zemskou komisi navíc ještě 8. a 16. května 1917 proběhla sbírka dětí ve prospěch kojenců a ve dnech 13. a 16. května tzv. květinové dny. Školní děti prodávaly po obci květiny ve prospěch kojenců. Na obou těchto sbírkách bylo celkem vybráno 71,12 K. Celý obnos byl zaslán hejtmanství v Kralupech nad Vltavou.⁷³

Dětský den v tomto roce proběhl 5. prosince 1917, děti tohoto dne pořádaly sbírku dům od domu na výzvu České zemské komise pro péči o mládež v království českém. Na této sbírce bylo žákyněmi III. třídy celkem vybráno 54 K 50h. Obnos byl zaslán zemské komisi do Prahy. Dne 10. prosince 1917 byli žáci vyzváni k účasti na všeobecné sbírce prádla, kterou pořádal úřad pro válečnou péči. Sebrané prádlo bylo odevzdáno u pana starosty. K další sbírce byly děti vyzvány hned v únoru roku 1918, tentokrát šlo o sbírku knih pro vojíny. Věnované knihy se odevzdávaly ve škole.⁷⁴

Z výčtu bohaté vlastenecké a dobročinné činnosti, především ve válečném období, je zřejmé, že působení školy se během let měnilo. Hlavním úkolem učitelů bylo po celou dobu přímé působení na žáky a upevňování loajálnosti k monarchii. Na druhé straně je až s podivem, že občané, i když sami byli v tíživých podmínkách, nebyli lhostejní k osudům nejen samotných vojáků, ale i rodin bez otců, nebo pozůstalých sirotků a do sbírek pořádaných po obci na tyto účely přispívali.

---

⁷¹ Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917, 7. března 1917

⁷² Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917, 5. května 1917

⁷³ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1906/1907-1916/1917

⁷⁴ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

4.9 Vznik první Československé republiky

Dlouho očekávaný konec války přišel, spolu s ním mnoho dalších změn. Největší změnou bylo nové státoprávní uspořádání českých zemí. S koncem války vznikla první samostatná, Československá republika v čele s T. G. Masarykem. Habsburská nadvláda nad Čechy skončila.

Na schůzi učitelského sboru dne 6. listopadu 1918 přednesl pan řídící učitel Jan Sochor tento slavnostní proslov: *„Dříve než zahájíme tuto dnešní schůzi, první v naší samostatné republice Československé, projevují jménem sboru nezměrnou radost nad osvobozením drahého národa z 300letých pout rakouských vlád. Chováme pevnou naději, že svobodný národ náš věnuje zvýšenou pozornost škole a dá jí též žádoucí svobodu. My pak co svobodní, tlakem římsko-rakouské reakce více nespoutaní učitelé slibujeme, že se přičiníme ze všech sil, aby ze svobodné školy vystupovali svobodní občané svobodné naší republiky Československé.*

Z hloubi duše děkujeme všem, kdož přispěli k tomuto slavnému vzkříšení národa, zejména velkému učenci prof. Tomáši Masarykovi a slavným hrdinům českoslovanských legií. Těm z nich, kteří život položili za naši volnost, zachováme stálou, vděčnou paměť.“⁷⁵

---

⁷⁵ Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929, 6. listopadu 1918

5. Obecná škola Votvovice v letech 1918-1941

5.1 Pohled do dějin obce v letech 1918-1941

V souladu se zákonem ze 14. dubna 1920 a podle Statistického lexikonu obcí v Čechách vydaného koncem roku 1923 nastaly některé změny v názvu obcí. Pro zdejší obec bylo stanoveno provést změnu názvu z Votvovic na Otvovice.⁷⁶

Zemědělsko-průmyslový charakter obce v 19. století s sebou do 20. století přinášel sociální hnutí občanů obce. Působení Ladislava Zápotockého – Budečského v sousedních Zákolanech podnítilo i politickou činnost. S růstem průmyslu i stabilizací zemědělství rostl i počet obyvatel. V roce 1933 byl největší počet, a to 1342 obyvatel. Měnila se i jeho sociální skladba ve prospěch dělnické třídy.⁷⁷ Místní organizace Československé /později Československé/ sociálně demokratické strany dělnické byla v obci založena již v roce 1898.⁷⁸ O politickém vlivu sociální demokracie svědčí i výsledky prvních voleb po první světové válce v roce 1919, kdy do osmnáctičlenného obecního zastupitelstva bylo zvoleno jejích třináct zástupců. Politický vývoj v samostatné republice měl svůj dopad i v této obci, a tak v roce 1921 vzniká místní organizace KSČ.⁷⁹ Po ní následoval vznik organizace Rudých odborů. Dále pak v roce 1924 byla v obci založena pobočka Československého červeného kříže, v roce 1929 při Tělocvičné jednotě Sokol loutkářský odbor. Svého významu nabyla i Vlastenecko-dobročinná samostatná obec Baráčníků Háj, která vznikla v roce 1932.⁸⁰ Co se týče občanské vybavenosti, tak 29. 9. 1919 zahájil své působení v obci obvodní lékař MUDr. Václav Hampl. V roce 1920 byla založena obecní knihovna, která byla umístěna ve škole. Dále je pak v roce 1935 v obci evidována pošta, telegrafní stanice na nádraží, železniční stanice, četnická stanice a konsum.⁸¹

5.2 Obecné školství – zákonné změny

Zrození samostatné demokratické republiky otevíralo nové možnosti řešení otázek, které přežívaly z předchozích období. Popřevratové nadšení zpočátku vyúsťovalo do oživení myšlenky Komenského o tom, že vláda věcí se navrátila českému národu znovu do vlastních

---

⁷⁶ Kronika školy 1859-1941

⁷⁷ Viz NOVÁK, Václav. *750 let obce Otvovice*. MNV Otvovice k 750. Výročí vzniku obce, 1978.

⁷⁸ Viz Střípky z dějin Otvovic, 1. díl, s. 24. volně dostupné z: http://otvovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

⁷⁹ Viz NOVÁK, Václav. *750 let obce Otvovice*. MNV Otvovice k 750. Výročí vzniku obce. s. 10.

⁸⁰ Viz Střípky z dějin Otvovic, 1. díl, s. 24. volně dostupné z: http://otvovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

⁸¹ Viz Střípky z dějin Otvovic, 1. díl, s. 22. volně dostupné z: http://otvovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

rukou. Snahy směřující ke změnám měly být vedeny v duchu demokracie.⁸² „*Všichni školští pracovníci se zpočátku oddávali růžové naději, že osvobozený národ provede obratem úplnou školskou reformu v duchu nejmodernějších hesel pokroku a vytvoří dokonalou školu*“.⁸³

Již v listopadu 1918 byl vydán ministerský výnos, který zemským školním radám uložil oznámit na všech typech škol to, že náboženské úkony nejsou součástí výuky a účast nebo neúčast na nich nemá vliv ani na známku z mravů, ani na prospěchovou známku z náboženství. V řadě dalších nařízení a výnosů se dávaly možnosti osvobození od výuky náboženství vzhledem k tomu, že vyučování náboženství se stalo nepovinným.⁸⁴ Výrazným přínosem byl zákon z roku 1919, který rušil celibát učitelek.

V napjaté politické situaci byl na dny 1. – 3. července 1920 pod záštitou prvního prezidenta republiky T. G. Masaryka svolán do Prahy První sjezd československého učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti. Na pracovním zasedání měl být vytvořen a vyhlášen kulturní a školský program na budoucí léta v první republice.⁸⁵

Po dlouhých průtazích byl 13. července 1922 vydán tzv. malý školský zákon, který byl platný na celém území republiky. Tento zákon zavedl osmiletou školní docházku pro celou republiku (na Slovensku byla do té doby šestiletá), zrušil úlevy ve školní docházce, snížil počet žáků ve třídě. Na jednotřídní škole na 65 žáků, na ostatních školách na 70 žáků (od školního roku 1932/1933 byl počet dětí ve třídě snížen na 60), zavedl koedukaci na všech stupních škol a uznal rovnost učitelů a učitelek před zákonem. Malý školský zákon také zaváděl nové učební předměty: občanskou nauku a výchovu, pro hochy ruční práce. I když náboženství zůstalo v učebním plánu, rodiče měli právo své dítě z vyučování náboženství odhlásit. Zákon se u učitelů setkal s nepříznivým ohlasem, protože nijak výrazně neřešil zásadní otázky. Co se týče školské soustavy, zůstal vlastně stále v platnosti zákon z roku 1869.⁸⁶

Souběžně s těmito úředními změnami se celá pedagogická fronta snažila vyřešit v rovině teoretické i praktické novou koncepci obecné školy. V návaznosti na tyto snahy začaly ve 20. letech vznikat pokusné školy. Vzruch do reformního snažení přinesl v roce 1928 Václav Příhoda svým publikováním návrhu na jednotnou vnitřně diferenciovanou devítiletou

---

⁸² Viz VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 71.

⁸³ Viz VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 75.

⁸⁴ Viz VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 74.

⁸⁵ Viz *Kronika školy 1859-1941*

⁸⁶ Viz VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 126 – 127.

základní školu, která měla spojovat nižší střední školu se školou měšťanskou. Ministerská komise vedená Václavem Příhodou v roce 1930 vypracovala učební osnovy pro školy měšťanské a obecné. Učební osnovy pro školy obecné byly vydány jako prozatímní na 3 roky a v roce 1933 s drobnými změnami jako definitivní.⁸⁷ Tyto osnovy zaváděly nové didaktické principy, organizační formy a metody práce.

Se zavedením platnosti malého školského zákona, který mimo jiné upravoval počet žáků ve třídě, bylo třeba budovu školy této změně přizpůsobit.

5.3 Změny, opravy, údržba budovy školy

Během válečných let 1914-1918 byla budova školy pouze používána. Na jejím zvelebení nebyly vykonány žádné úpravy, může se dokonce říci, že byla zanedbávána.

Protože budova byla (a je) majetkem obce, stalo se to, že ji obec použila pro své další potřeby. Dokazuje to školní rok 1921/1922. Ve školní budově byl prozatímně ubytován velitel četnické stanice i s celou svojí rodinou. Bylo to řešení na přechodnou dobu, protože obec mezitím dokončovala stavbu obecního domu, kde měla tato rodina později bydlet. Během pobytu této rodiny ve škole musela škola zažádat o povolení pobočky. Jelikož nebyla momentálně k dispozici žádná volná místnost, vyučovalo se ve III. třídě střídavě polodenně. Četník s rodinou se ze školy odstěhoval v říjnu 1922. Během prázdnin před začátkem školního roku 1922/1923 byla ze dvou pokojů v prvním patře, které do té doby využíval řídicí učitel, zřízena nová IV. třída. Její vyhovující stav byl ověřen komisí, která se skládala z okresního hejtmána p. Herše, okresního školního inspektora p. Nejedlého, zástupců obce a pana řídicího učitele Jana Sochora.⁸⁸ Tato místnost byla využívána jako třída jen na přechodnou dobu. Od školního roku 1925/1926 se ve škole zahájila výuka vaření pro žákyně 7. a 8. školního roku. Jako školní kuchyně byl upraven kabinet, ten se přestěhoval do výše zmíněné IV. třídy.

Co se týče údržby a úklidu, dočkala se škola i pan řídicí učitel stabilnějšího řešení. Do té doby vždy služka, která docházela do školního bytu řídicího učitele, na požádání myla a zametala i školní třídy. Neustále však docházelo ke stížnostem, protože s tímto úklidem bylo dost práce. Pan řídicí učitel tedy učinil kroky k vyřešení tohoto problému. Od prvního února 1921 se vzdal paušálu, který mu obec poskytovala na udržování budovy. Obecní

---

⁸⁷ Viz VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1. svazek*. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 161.

⁸⁸ Viz Kronika školy 1859 - 1941

zastupitelstvo na svém zasedání schválilo návrh, aby byla na tuto činnost do školy najata školnice. První školnicí se na škole stala vdova Františka Šafářová. Její roční plat byl stanoven na 1400 K. Ve školním roce 1922/1923 se jí mzda zvýšila na 1700 K.⁸⁹

Všechny tyto změny a úpravy nezastavily celkové chátrání a opotřebení budovy jako takové. Během prázdnin před začátkem školního roku 1926/1927 byl opraven štít na západní straně budovy, který byl již v havarijním stavu a hrozil spadnutím. Současně s tím byla provedena oprava střechy, komínů a proběhlo opravení a natření žlabů. Z vnitřních oprav to byla výměna podlahy ve třetí třídě.⁹⁰ Před začátkem školního roku 1928/1929 byla škola vymalována. Nový nátěr dostaly také tabule a všechna venkovní okna.⁹¹

Za další posun k lepšímu je možné považovat zápis z vykonané inspekce dne 11. června 1927 okresním školním inspektorem z Kladna p. Josefem Smazalem. Pan inspektor při vyhodnocení celé inspekce upozornil na venkovní omšelost budovy, dalším zásadním nedostatkem bylo nevyhovující osvětlení ve třídách. I v tomto případě je přístup místní školní rady mimořádně vstřícný a hodný obdivu. O prázdninách před začátkem školního roku 1928/1929 byl proveden velmi pěkný venkovní nátěr na celé budově. Do všech tříd a kabinetu bylo zavedeno elektrické osvětlení. Třetí třída byla celá nově vymalována, všechny chodby byly ve spodních částech natřeny omyvatelnou barvou. Práci ještě navíc zkomplikovala přírodní pohroma, která do Otovic dorazila 4. července 1929. K večeru se obcí prohnal velmi silný vítr, který rval stromy ze země, částečně nebo úplně strhával střechy domů. Po větru přišla průtrž mračen s bouřkou a se silným krupobitím. Budova školy vyvázla s poničenou střechou a ze západní strany byla vymlácena většina okenních tabulek. I tyto škody byly do začátku školního roku opraveny a okna vyměněna. Celkové náklady na tuto významnou investici byly 14 872 K. Obec ji uhradila poskytnutou půjčkou kralupskou spořitelnou se splatností do 10 let.⁹²

Velkým problémem v průběhu dalších let bylo udržování čistoty. Na učitelských poradách pan řídící učitel upozorňoval všechny vyučující na to, aby při každé příležitosti připomínali všem žákům nutnost dodržování pořádku ve všech prostorách školy. Na poradě 10. listopadu 1934 se všichni přítomní usnesli na doporučení zavést ve škole přezouvání. Návrh byl projednán s místní školní radou a v lednu 1936 byly ve škole umístěny botníky na boty a přezůvky. Požadavek přezůvek byl samozřejmě problémem pro děti nemajetných rodičů. Na

---

⁸⁹ Viz Kronika školy 1859 - 1941

⁹⁰ Viz Kronika školy 1859 - 1941

⁹¹ Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929, 1. září 1928

⁹² Viz Kronika školy 1859 - 1941

pomoc přišel dar od místního vlastenecko-dobročinného spolku Baráčníků Háj, který daroval všem žákům školy bačkory. Celková hodnota tohoto daru byly 1188 K.⁹³

V souvislosti s personálními změnami na začátku druhé světové války došlo k vnitřním úpravám budovy ještě ve školním roce 1940/1941. Bývalá školní kuchyně a obecní knihovna v přízemí vedle I. třídy byly přestavěny na byt pro pana učitele V. Láchu. Místnosti se vymalovaly, nový nátěr dostaly i okna a dveře. Na podzim roku 1941 došlo ještě i na střechu, kterou již při deštích zatékalo na půdu. Byly vyměněny všechny tašky a opraveny žlaby po celém obvodu budovy.⁹⁴

Během válečných let byly výnosem ministerstva školství a národní osvěty zakázány veškeré stavby, přístavby a přestavby všech budov českých škol.

V tomto období uskutečnila obec největší investici od doby přístavby v roce 1888. Svého závazku vůči škole dostála i v tomto období. Ke zlepšení hygienických podmínek bylo zavedení přezouvání významným pokrokem.

5.4 Učitelé a řídicí učitelé působící na škole do roku 1941

Jak bylo již výše uvedeno, nebyla válečná doba pro učitele snadná. Pan učitel Josef Matouš a pan učitel Matěj Sokolovský byli povoláni k činné vojenské službě. Po dvou a půl letech byli oba posouzeni jako neschopní vojenské služby a posláni zpět učit. Zranění neutrpěl ani jeden z nich, ale u obou došlo k narušení psychického zdraví. Od učitelské práce je odváděly neustále jiné povinnosti, které byli nuceni vykonávat, např. soupisy a organizace dobročinných sbírek, práce v aprovizačních komisích apod.⁹⁵

Není tedy divu, že se vznikem republiky byli všichni učitelé plni velkého optimismu a naděje na lepší zítřky. Projev ministra školství a osvěty je v tom jen utvrzoval. Na schůzi učitelů, která se konala 25. dubna 1919 v Kralupech nad Vltavou, je ujistil o jejich svobodě. Slíbil jim pomoc s jejich hmotným zabezpečením, tak aby se učitelé dostali na úroveň státních úředníků. Současný učitel může ve školách mluvit a hájit pravdu, především v dějepise a přírodních vědách. Pan ministr také slíbil, že on i celá vláda se vynasnaží o to, aby ze škol byl odstraněn vliv církve.⁹⁶ Pan řídicí učitel Jan Sochor tento projev komentoval slovy: „*Blažila nás vřelá slova ministrova, byli jsme nadšeni a dali jsme to též najevo hojným potleskem a*

⁹³ Viz Kronika školy 1859 - 1941

⁹⁴ Viz Kronika školy 1859 - 1941

⁹⁵ Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929, 20. března 1920

⁹⁶ Viz Kronika školy 1859 - 1941

pochvalou. To se to nyní bude krásně učit! My starší, kteří jsme již na odchodu, můžeme věru mladším svým kolegům závidět.“⁹⁷

Vznik republiky škola ve Votvovicích přivítala v tomto složení: Jan Sochor řídící učitel, na místech učitelů Matěj Sokolovský a Josef Matouš, Marie Suková jako industriální učitelka, náboženství vyučoval děkan Jan Vystrčil. V souladu s platným zákonem, který stanovil počet žáků ve třídě, musela škola zažádat o povolení zřízení pobočky. Toto povolení obdržela, a tak se od 1. května 1922 začalo vyučovat ve čtyřech třídách. /viz kapitola 5.3/ Rozdělena byla III. třída na III. A a III. B. S touto změnou na školu nastoupila zastupující učitelka Marie Láthová z Královských Vinohrad. Od začátku školního roku 1922/1923 ji vystřídala učitelka Miloslava Sochorová, která do té doby zastávala místo odborné učitelky na měšťanské škole ve Veltrusích. Na škole však nepobyla dlouho, protože hned 15. listopadu 1922 byla povolána k zastupování odborné učitelky na dívčí měšťanskou školu do Kralup nad Vltavou. Do Votvovic na její místo 18. listopadu 1922 nastoupila zastupující učitelka Marie Štorkánová. Ale opět jen na velmi krátkou dobu, protože Marii Štorkánovou, která byla jmenována zastupující učitelkou na obecnou školu v Zeměchách, nahradila ve Votvovicích zastupující učitelka Bohuslava Fuxová z Ješina. Ve školním roce 1923/1924 se vše vrátilo do starých kolejí, protože z celkového počtu tří tříd se ani v jedné nepřesáhlo počtu 70.⁹⁸

S přibývajícími lety pana řídícího učitele Jana Sochora přicházely i zdravotní potíže. Z důvodu nemoci požádal pan řídící o udělení zdravotní dovolené, jeho žádosti bylo vyhověno a jeho volno mělo trvat od 16. března do 15. května 1924. Na tuto dobu byla na škole ustanovena jen výpomocně Miloslava Sokolovská. Vedením školy byl pověřen pan učitel Matěj Sokolovský. Protože se nemoc pana řídícího nelepšila, zažádal si o prodloužení své zdravotní dovolené. Bohužel jeho žádosti zemská školní rada nevyhověla a Jan Sochor musel 29. dubna 1924 znovu nastoupit do služby.⁹⁹

K dalším změnám ve složení učitelského sboru došlo ve školním roce 1925/1926. Pan řídící Jan Sochor odešel během prázdnin do penze a nejen to, pan učitel Sokolovský se od 1. září stal řídícím učitelem na obecné škole v Dolanech. Jan Sochor, který na škole působil celých 14 let, se na konci školního roku odstěhoval do Pardubic. Zástupcem řídícího učitele v Votvovicích, byl jmenován pan učitel Josef Matouš a novými zastupujícími členkami sboru se staly slečny Emilie Černíková a Růžena Rennerová. Slečna Rennerová však byla od 1.

---

⁹⁷ Kronika školy 1859 – 1941, školní rok 1918/1919

⁹⁸ Viz Kronika školy 1859 - 1941

⁹⁹ Viz Kronika školy 1859 - 1941

března 1926 povolána na měšťanskou školu do Kralup nad Vltavou a do Otavovic přišel jako zastupující učitel pan Jan Čáp. Od začátku tohoto školního roku začala také na škole probíhat výuka vaření, toho se ujala industriální učitelka Marie Suková.¹⁰⁰

Protože pan učitel Matouš byl jmenován pouze jako zástupce, bylo třeba řízení školy vyřešit nějakým trvalejším způsobem. Proto na školu nastoupil jako na své definitivní místo řídicího učitele začátkem školního roku 1926/1927 pan Antonín Šustr. Antonín Šustr se narodil 28. dubna 1882 v Deštné u Soběslavi. Navštěvoval učitelský ústav V Soběslavi, kde v roce 1902 složil zkoušku dospělosti. Od té doby učil na několika školách. S vedením školy měl již zkušenosti, protože do Otavovic přišel na vlastní žádost z místa řídicího učitele ve škole v Buřenicích.¹⁰¹

Na začátku školního roku 1927/1928 na definitivní místo do Otavovic přišla paní učitelka Jaroslava Dítětová, která do té doby působila jako zatímní učitelka v Kralupech nad Vltavou. Narodila se 21. března 1895 v Kralupech nad Vltavou. Navštěvovala učitelský ústav v Kladně, kde v roce 1914 složila zkoušku dospělosti. Zkoušku způsobilosti složila v roce 1916. Bohužel hned na začátku svého působení na zdejší škole onemocněla a od 16. dubna 1928 do začátku prázdnin nevyučovala. V tomto školním roce byl také nově ustanoven okresní školní inspektor pan Ludvík Kohout, který nahradil zastupujícího pana inspektora Josefa Smazala. Slečna Emilie Černíková byla od 1. září 1927 přeložena do Hostině.¹⁰²

S další změnou přišel až školní rok 1929/1930, kdy Jaroslava Dítětová přecházela na školu do Velvar a na její místo do Otavovic přišla paní učitelka Anežka Jandová. Ta se narodila 17. října 1898 v Neuměřicích. Navštěvovala dívčí lyceum v Praze. Zkoušku dospělosti složila v roce 1918 v Příbrami, kde také v roce 1920 složila zkoušku způsobilosti. Její působení na zdejší škole také nebylo trvalejšího rázu, protože hned ze začátku školního roku 1930/1931 odešla do Kralup nad Vltavou a na zdejší školu přišla paní učitelka Jaroslava Hnětkovská – Mňuková. Ani její pobyt na škole nebyl dlouhý, protože 1. července byla vystřídána paní učitelkou Annou Tlamsovou provdanou Ředinovou. Ta přišla z obecné školy v Neuměřicích. Narodila se 1. února 1900 v Račicích. Měšťanskou školu navštěvovala v Protivíně a učitelský ústav v Českých Budějovicích, kde 4. července 1918 složila zkoušku dospělosti. Zkoušku způsobilosti úspěšně vykonala 29. listopadu 1920. Tato paní učitelka se během svého

---

¹⁰⁰ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰¹ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰² Viz Kronika školy 1859 - 1941

působení na zdejší škole velmi významným způsobem podílela na organizaci a realizaci školní akademie a divadelních představení.¹⁰³

V souvislosti s učiteli, kteří působili na této škole, je třeba zmínit i jednu smutnou událost. Školní rok 1931/1932 byl jednou takovou událostí poznamenán. Zemřel bývalý řídící učitel Antonín Žalud, který na škole působil od 16. ledna 1875 do 1. září 1910. Dne 6. března se konal jeho pohřeb na Budči. Tohoto posledního rozloučení se účastnil celý učitelský sbor a všechny děti z celé školy. Za celou školu i obec se svým proslovem plným díky a úcty rozloučil pan řídící učitel Antonín Šustr. K uctění jeho památky byl po celý den konání pohřbu na škole vyvěšen smuteční prapor.¹⁰⁴

V následujících letech na místě učitelky na zdejší škole docházelo k častým změnám. Ve školním roce 1934/1935 paní učitelka Ředinová odešla do Nelahozevsi a do Otvovic nastoupila na krátkou dobu výpomocná paní učitelka Božena Nožičková. Tu však hned v následujícím školním roce vystřídala paní učitelka Marie Rulíková. Své definitivní místo na zdejší škole nastoupila 1. července 1935. Do té doby působila na škole v Bojanově. Narodila se 10. února 1896 ve Velkých Přílepech. Po absolvování učitelského ústavu v Chrudimi složila zkoušku dospělosti 6. července 1914. Na učitelském ústavu v Plzni pak následně 29. dubna 1922 složila zkoušku učitelské způsobilosti.¹⁰⁵

Z důvodu uvolnění pracovních míst mladším kolegům ze sudetského území byla k 1. únoru 1939 penzionována učitelka domácích ženských ručních prací paní Marie Suková. Tato paní učitelka na škole působila od 15. září 1916. Na krátký čas byla vyučováním tohoto předmětu ustanovena paní učitelka Olga Recháglová. Na zasloužený odpočinek odešel i před začátkem školního roku 1939/1940 pan řídící Antonín Šustr. Po 13 letech svého působení na zdejší škole svoji učitelskou dráhu ukončil. Řídícím učitelem byl jmenován pan učitel Josef Matouš, na místě učitelky zůstala Marie Rulíková a na místo druhého učitele byl na začátku tohoto školního roku celým učitelským sborem přivítán pan učitel Václav Lácha. Od listopadu 1939 začala ženské ruční práce na škole vyučovat paní učitelka Františka Stanislavová.¹⁰⁶

Od 1. května 1940 odešel po mnoha letech svého působení na trvalý odpočinek řídící učitel Josef Matouš, který na škole působil od roku 1908, tedy celých 32 let. Správa školy byla na pár dní předána paní učitelce Rulíkové. Oznámením okresní školní rady ze dne 11. května

---

¹⁰³ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰⁴ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰⁵ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰⁶ Viz Kronika školy 1859 - 1941

1940 byl jmenován do Otvovic zatímním řídícím učitelem pan Jaroslav Dlubal. Ten také 15. května na své místo do školy nastoupil. Školní rok 1940/1941 zahajoval ve funkci řídícího učitele pan Bohumír Hodrment. Výpomocným učitelem byl na školu jmenován pan Václav Froněk. Protože paní učitelka M. Rulíková nastoupila 1. září dovolenou, po které byla přeložena na odpočinek a pan učitel Froněk 3. října 1941 onemocněl záškrtem, zůstal nový pan řídící na škole sám. S pomocí se nabídl pan učitel Lácha, který byl na nařízení ze školy přidělen na místo úředníka okresního školního výboru v Kralupech nad Vltavou. Díky jeho nabídce bylo od 6. října opět vyučováno ve dvou třídách.¹⁰⁷

Nový pan řídící učitel nastoupil své místo v opravdu těžké době. Omezení, která přinesl začátek druhé světové války, byla pro provoz školy a průběh vyučování naprosto zásadní. Dá se říci, že nejdůležitějším a jediným úkolem bylo přežití této hrůzostrašné doby.

5.4.1 Školní inspektori jako kontrolní orgán

I v tomto období byla práce učitelů a celkový stav školy sledován okresními školními inspektory. Školu navštěvovali pravidelně, většinou každý měsíc. Novým okresním školním inspektorem pro naši školu byl jmenován Dr. Bořivoj Nejedlý. Na svém místě působil 7 let a díky své pracovitosti, horlivosti a taktnímu jednání byl mezi učiteli velmi vážený. V červnu 1927 tento muž přešel k zemské školní radě a na jeho místo ministerstvo školství jmenovalo jen na krátkou dobu okresního školního inspektora pana Josefa Smazala. Dne 10. dubna 1929 naši školu při své inspekci navštívil nově jmenovaný okresní školní inspektor pan Ludvík Kohout. Tento muž zůstal ve své funkci dlouhou řadu let. Stal se významným rádcem a pomocníkem pana řídícího učitele Šustra při tvorbě a zavádění nových didaktických metod do vyučování. Mimo jiné ve školním roce 1932/1933 tento pan inspektor se svolením zemské školní rady umožnil několika posluchačům státní pedagogické akademie v Praze hospitace ve vyučování na otvovické škole.¹⁰⁸

Rozhodnutím ministerstva školství a národní osvěty byl pan inspektor Kohout ve školním roce 1938/1939 přidělen okresnímu školnímu výboru v Benešově u Prahy. Na jeho uvolněné místo byl jmenován okresním školním inspektorem pro naši školu pan profesor Karel Chlupáč. Ve školním roce 1940/1941 došlo k další změně. Na místo okresního školního inspektora v Kralupech nad Vltavou byl jmenován Adolf Čoudl. S odcházejícím panem

---

¹⁰⁷ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹⁰⁸ Viz Kronika školy 1859 - 1941

profesorem Chlupáčem se učitelé celého okresu rozloučili na přátelské schůzce v hotelu Slávie v Kralupech nad Vltavou.¹⁰⁹

Nový pan inspektor školu navštívil 21. ledna 1941. Ve zprávě, kterou zapsal, měl připomínky didaktického rázu. Co se týkalo stavu budovy, shledal závady na školních záchodech. Současně s profesorem Chlupáčem působil na otvovické škole i pan inspektor Leopold Leicher, který byl pověřen nejen dozorem nad vyučováním německého jazyka, ale i mnoha dalšími úkoly. Při svých návštěvách také kontroloval knihy v učitelských i žákovských knihovnách, včetně knih, které byly zapečetěné a zamčené v úředním archivu. Kontroloval i dodržování směrnic vydaných ohledně výzdoby školy a obrazů. Jeho pravomoce se časem rozšířily i na dozorování a kontrolování výuky dějepisu.¹¹⁰

5.4.2 Zajištění výuky náboženství

Jak již bylo uvedeno výše /viz kapitola 5.2/, nebylo vyučování náboženství ve škole po roce 1918 povinným předmětem. O to, aby dítě nemuselo výuku náboženství navštěvovat, museli jeho rodiče podat písemnou žádost. Pro děti, které ho dále navštěvovaly, bylo náboženství vyučováno mimo dobu, ve které probíhalo řádné vyučování ostatních předmětů.

Nadále bylo nejrozšířenější náboženství římsko-katolické, které do školního roku 1937/1938 zajišťoval stále děkan z Kovár pan Jan Vystrčil. Ten 10. října 1937 náhle zemřel. Po jeho smrti výuku náboženství tohoto vyznání převzal Jaroslav Vosátka, administrátor z Kovár. Pro děti, které vyznávaly náboženství československé, výuku zajišťovali například pan Rudolf Lang a Miroslav Novák ze Slaného. Mezi ně patřil od školního roku 1939/1940 Dr. Josef Jokl z Kladna.¹¹¹

5.5 Zdravotní stav školních dětí

Zdravotní stav dětí většinou vždy souvisel s obecnými podmínkami, v jakých žily. To znamená podmínky například hygienické nebo majetkové. Od majetkových se odvíjela kvalita a množství potravin, která má v době vývoje dětského organismu zásadní význam. Nejvíce ohrožené byly samozřejmě děti ze sociálně slabších poměrů, protože dobrý zdravotní stav a odolnost organismu je vázána s dostatečnou a zdravou výživou. Z tohoto pohledu byl

---

¹⁰⁹ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹¹⁰ Viz Kronika školy 1859 - 1941

¹¹¹ Viz Kronika školy 1859-1941

nejtěžší dobou počátek 30. let, protože na krizi hospodářskou navazovala krize průmyslová, která zde v obci nejvíce dolehla na rodiny sklářů.

Z nakažlivých nemocí, které se mezi dětmi šířily, to byla zejména chřipka. Ta přicházela převážně v zimních měsících a jedním z důvodů bylo prostydnutí kvůli nedostatečnému oblečení dětí. V souvislosti s tímto problémem se angažoval Československý červený kříž. V prosinci 1926, než odešly děti na vánoční prázdniny, byla ve škole pořádána besídka. Při této příležitosti byly potřebné děti obdarovány prádlem. Všichni žáci pak dostali jablka, ořechy a cukroví. Na této akci byli přítomni i rodiče. Z dobrovolného vstupného pak bylo možné částečně uhradit vzniklé náklady.¹¹²

Školní rok 1925/1926 byl poznamenán velkým počtem dětí, které onemocněly příušnicemi. Ty v následujícím roce vystřídaly nákazy planých neštovic, chřipky a spalniček. Černým písmem se do historie školy zapsal školní rok 1927/1928, kdy si nemoci vyžádaly oběť 3 žáků. Dne 24. května 1928 zemřela Libuše Poštolková, 20. června 1928 Václav Elicar a 12. srpna podlehlá své nemoci Otýlie Kočová. Žáci z celé školy i se svými učiteli vyprovodili své spolužáky na jejich poslední cestě na hřbitov na Budči.¹¹³

V prosinci 1928 došlo u několika žáků k onemocnění spálou a planými neštovicemi. Únor 1929 přinesl krutý mráz, kdy teplota dosahovala -37°C . S ohledem na to, že v takovém mrazu není možné třídy vytápět na požadovanou teplotu, byly školy po celé zemi od 15. února do konce měsíce uzavřené. Následkem takové zimy onemocněla spousta dětí chřipkou. Naštěstí tato epidemie proběhla bez obětí na životech.

Mezi další nakažlivé choroby, které děti ve škole postihovaly, byla spála a nejvíce obávaný záškrť. Právě touto nebezpečnou nemocí byl poznamenán školní rok 1933/1934. Šířil se postupně ve všech třídách, učitelé při každé vhodné příležitosti varovali před nebezpečím přenosu této choroby, upozorňovali děti na nutnost dodržování hygieny a vyvarování se styku s onemocnělými spolužáky. Okresní školní výbor si vyžádal seznamy žáků, aby mohlo být provedeno preventivní očkování. To proběhlo až 29. dubna 1936. Děti, které měly těžký průběh této nemoci, byly léčeny v nemocnici na Kladně. K tomu ještě dne 7. června 1934 zemřela žákyně zdejší školy na tuberkulózu. Pohřbu na budečském hřbitově se účastnili všichni učitelé otvovické školy. V následujícím školním roce 1934/1935, který byl stále poznamenán záškrtem, se začaly objevovat i případy onemocnění spalničkami. Bohužel i

---

¹¹²Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

¹¹³ Viz Kronika školy 1859-1941

v tomto školním roce byli učitelé a tentokrát i žáci 7. května 1935 účastníky pohřbu. Zemřela jejich spolužačka Anna Kupková, která po dvou letech nemoci podlehla tuberkulóze. Školní rok 1935/1936 si také zapsal jednu dětskou oběť. Dne 15. března 1936 zemřel další žák školy Vlastimil Kokoška.¹¹⁴

Ve školním roce 1937/1938 se s onemocněním vysokou horečkou a kašlem objevil u několika dětí opět obávaný záškrť. Přes veškeré snahy lékařů se nepodařilo zachránit život Václavu Skálovi. Dne 1. června 1938 tento žák zdejší školy na záškrť v kladenské nemocnici zemřel. Za celý učitelský sbor a všechny žáky se s ním rozloučil jeho třídní učitel Josef Matouš. Celá tato událost byla dojemná o to víc, že otec zemřelého chlapce přišel do školy za projevenou soustrast poděkovat a daroval škole několik knih do žákovské knihovny.¹¹⁵

Ve válečných letech ve sledovaném období došlo k výskytu onemocnění černým kašlem a příušnicemi. Tyto případy však byly pouze ojedinělé. K epidemii došlo ve školním roce 1939/1940. Škola byla od 19. září do 1. října 1939 uzavřena. Důvodem byl výskyt dětské obrny.

Ani školní rok 1940/1941 nebyl v rámci zdravotního stavu dětí příznivý. V zimě velký počet dětí onemocněl chřipkou. Po chřipce následovalo několik onemocnění spalničkami a nejhorší situace proběhla na jaře. Záškrtem totiž onemocnělo asi 15 dětí. Léčeny byly v kladenské nemocnici. Jako preventivní opatření před dalším šířením záškrty proběhla dezinfekce všech tříd. Podlahy a nábytek se umyly mýdlovým roztokem. Navíc ještě byla vybělena celá III. třída, kde byl výskyt onemocnělých touto nemocí nejvyšší.¹¹⁶

K pomoci sociálně slabým přizval pan řídící Antonín Šustr místní spolek Československého červeného kříže. Ten na jeho výzvu zavedl na zdejší škole mléčnou akci. Ta se poprvé uskutečnila ve školním roce 1933/1934. V době od 22. ledna 1934 do 17. března 1934 ve všední den dostávalo 27 dětí hrnek mléka a housku. Šlo o děti, které pomoc potřebovaly nejvíce. Byly to děti chudých nebo nezaměstnaných rodičů. V lednu 1935 na doporučení pana inspektora Kohouta byla ustanovena komise, která vybírala potřebné žáky. Dne 7. ledna 1935 bylo mlékem a houskou již poděleno 50 dětí. Navíc si ještě děti z majetnějších poměrů tyto přesnídávky mohly za 2,50 K koupit. Dá se říci, že počet obdarovávaných žáků se zvyšoval. V době od 8. února do 20. března 1937 bylo na mléčnou akci spotřebováno 320 l mléka a rozdáno 1560 žemlí. Celkem bylo poděleno 52 žáků. Během

---

¹¹⁴ Viz Kronika školy 1895-1941

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ Viz Kronika školy 1895-1914

mléčné akce v březnu 1938 přesnídávku dostalo 65 žáků. V dalším školním roce se průměrný počet dětí zvýšil na 70. S realizováním této pomoci ve válečných letech souvisí vznik Rodičovského sdružení, které s povolením okresního úřadu v Kralupech nad Vltavou bylo v Otvovicích zřízeno. Na první schůzi, která se konala 29. září 1940, byl zvolen jeho výbor. Předsedou se stal železniční zřízenec z Otvovic pan Karel Petřina.¹¹⁷ Rodičovské sdružení utvořilo spolu s místní skupinou Ochrany matek a dětí a s Okresní péčí o mládež ošacovací a stravovací výbory. Jejich spolupráce s obecním úřadem se stala v této těžké době pro mnoho dětí velmi důležitou.¹¹⁸

Za osvětovou činnost patří dík nejen učitelům ve škole, ale i organizaci Československého červeného kříže. První přednášku týkající se zdravotní osvěty pořádala v obci tato organizace 20. ledna 1924. Rady a poučení veřejnosti a školním dětem dávali samotní lékaři. Jejich proslovy byly navíc doprovázeny filmem, který promítali pomocí vlastního biografu. Tato akce byla první, ale v žádném případě poslední. Na této velmi významné osvětové činnosti se školou spolupracoval i místní lékař MUDr. Hampl. Navíc ještě k 1. únoru 1924 byl založen dorost Československého červeného kříže, do kterého se přihlásilo a zapsalo 85 školních dětí.

Pokrokovou novinkou v tomto období bylo zavedení pojištění žáků proti úrazu u pražské městské pojišťovny. Příspěvek, který bylo třeba složit každý rok, si děti z majetnějších poměrů hradily samy, za chudé děti byl doplácen obcí.¹¹⁹

Kromě pravidelných celkových zdravotních prohlídek začaly u školních dětí probíhat i kontroly zvětšení štítné žlázy. Zjištěný počet žáků byl oznámen okresnímu školnímu výboru. První prohlídka se konala v říjnu 1934. Děti, které měly štítnou žlázu zvětšenou, dostávaly čtyřikrát denně jodové tablety.¹²⁰

I když i v tomto období docházelo k tomu, že si zákeřné nemoci vybíraly jako daň nevinné dětské životy, je třeba konstatovat, že péče o zdravotní stav dětí byla ještě intenzivnější a usilovnější než v předešlém období. Významná byla i pomoc místních zájmových a dobročinných spolků. Stejně jako v minulém období byl zdravotní stav sledován na každé učitelské poradě.

---

¹¹⁷ Tamtéž

¹¹⁸ Tamtéž

¹¹⁹ Viz Kniha protokolů domácích porad učitelských 1917/1918-1928/1929

¹²⁰ Viz Kniha protokolů domácích porad učitelských 1917/1918-1928/1929

5.6 Kázeň, kázeňské přestupky, udržování kázně

Kázeň a vhodné chování neztrácelo na významu ani v tomto období. Změny, které po vzniku první republiky začaly do školství přicházet, se týkaly i této oblasti. Správa školy byla povinna kázeňské přestupky oznamovat písemně rodičům. Tam, kde závažnost přestupku přesahovala nejvyšší stupeň známky z chování, docházelo k přeřazení žáka do polepšovny, nebo dokonce k vyloučení ze školy. I nadále bylo povinností rodičů děti do školy posílat. Snaha učitelů o zlepšení spolupráce a komunikace mezi školou a rodiči nebyla v počátku ze strany rodičů přijímána se zájmem. Svědčí o tom svolání první rodičovské schůzky. Ta byla učitelským sborem svolána na 2. října 1921. Bohužel se vůbec nekonala, protože se na ni z rodičů nikdo nedostavil.¹²¹

Trojka z mravů byla opět udělována za vážnější či drobnější, ale opakované přestupky. Mezi nejobvyklejší patřilo rozpustilé, drzé nebo vzdorovité chování, uličnictví a neposlušnost.

Přestupky, které se staly mimo školní budovu a byly způsobeny se školními dětmi, byly oznamovány řídícímu učiteli místním četníkem nebo okresní policejní správou. Stalo se tak například ve školním roce 1921/1922, kdy Okresní policejní správa žádala o disciplinární potrestání čtyř dětí za polní pých. Děti byly předvolány před učitelský sbor, který jim udělil kázeňský postih. Opět se setkáváme se zakázanými návštěvami tanečních zábav. Učitelský sbor se usnesl, že místní školní rada vyzve obecní zastupitelstvo, aby byly tyto návštěvy zakázány.¹²²

Ve školním roce 1922/1923 je zaznamenán jeden z nejvážnějších přečinů. Žák III. třídy byl potrestán čtyřkou z mravů za to, že bodl spolužáka nožem. Rekordní počet udělení snížené známky z chování zaznamenává školní rok 1925/1926. Na konci školního roku bylo uděleno v I. třídě 8, ve II. třídě 11, a ve III. třídě také 11 dvojek z chování. To znamená, že třiceti žákům byl snížen stupeň z chování „*pro neposlušnost školních předpisů*“.¹²³ K těmto dětem se přidalo ještě pět dalších žáků, kteří dostali z chování trojku, protože k výše uvedenému důvodu se připojovaly ještě rvačky či drzé a hrubé chování. Tento mimořádně vysoký počet kázeňských postihů by mohl mít pravděpodobně souvislost s nařízením, které 25. května 1926 vydala okresní školní rada a vyznívalo naprosto jednoznačně: „*Dětem docházejícím do*

---

¹²¹ Tamtéž

¹²² Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

¹²³ Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929, zápis z porady 9. června 1926

*FDTJ*¹²⁴ *budiž snížena známka z mravů*“.¹²⁵ S touto problematikou souvisí i událost ze školního roku 1927/1928. Učitelství sbor oznámil okresní školní radě, že sedm žáků se přímo účastnilo divadelního představení *Madla z cihelny*, dva žáci toto představení jen navštívili. Stalo se to i přes přímý zákaz správy školy.¹²⁶ Dne 23. ledna se konala mimořádná učitelství porada. Na základě sdělení okresního školního výboru byla všem devíti dětem za neuposlechnutí výše uvedeného nařízení „*snížena známka z mravů o jeden stupeň*“.¹²⁷ Postupem času byl tento striktní zákaz upraven. Žáci mohli v představeních *FDTJ* účinkovat, ale tato organizace musela o povolení žádat správce školy, ten pak celou věc postupoval k posouzení okresnímu školnímu výboru. Povolení byla udělována, protože pořádající organizace poskytovala škole předem domluvenou peněžní část výtěžku z hraného divadelního představení.

Ve školním roce 1928/1929 se seběhly další dvě události, které patří mezi mimořádné. Správa školy písemně uvědomila otce jednoho žáka o synově velmi špatné docházce, protože on na tuto informaci nijak nereagoval a k žádným změnám nedošlo, byl předvolán k jednání s místní školní radou, bohužel ani této výzvy neuposlechl. Celá věc byla oznámena a postoupena okresnímu školnímu výboru. Při objasňování celé záležitosti otec žáka naprosto prokazatelně lhal a dával vinu učitelům. Protože od ledna roku 1929 trestní pravomoc přecházela ze školních úřadů na politické úřady, byla celá záležitost postoupena Okresnímu soudu v Kralupech nad Vltavou. Další jednání směřovala k tomu, aby žák byl dán do polepšovny.¹²⁸ Druhou závažnou událostí byl velmi nemravný a nezákonný přečin jedné žákyně z vyššího ročníku. Místní školní radou byla za tento skutek navržena na vyloučení ze školy. Po projednání s okresním školním výborem byla opravdu ze školy vyloučena.¹²⁹

V následujících letech se jako důvody postihů vyskytovaly nadále např. rvačky, drzé chování, házení kamením, ale i drobné krádeže. Ve školním roce 1932/1933 byla žákům zakázána přímá účast na fotbalových zápasech. Pan řídící na poradách učitelů opakovaně

---

¹²⁴ *FDTJ* – byla první masovou organizací, v níž byla uskutečňována výchova dětí, mládeže i dospělých v komunistickém duchu. Ministerstvo školství a osvěty vydalo 22. května 1922 výnos, kterým bylo zakázáno školní mládeži cvičit a účastnit se akcí, které tato organizace zajišťovala. /viz. Štverák 1986, str. 318/

¹²⁵ Kniha protokolů porad učitelství 1917/1918-1928/1929, zápis z porady 9. června 1926

¹²⁶ Kniha protokolů porad učitelství 1917/1918-1928/1929, zápis z porady 1. ledna 1928

¹²⁷ Kniha protokolů porad učitelství 1917/1918-1928/1929, zápis z porady 23. ledna 1928

¹²⁸ Viz Kniha protokolů porad učitelství 1917/1918-1928/1929

¹²⁹ Viz Kniha protokolů porad učitelství 1917/1918-1928/1929

zdůrazňoval svým kolegům, aby děti vedli k „jemnějším a ušlechtlejším hrám jako jsou házená nebo volejbal“.¹³⁰

S tím, jak se vyvíjela mezinárodní politická situace a s blížícím se začátkem druhé světové války, byl tlak, který vynakládal okresní školní výbor, stále větší. Neustále a velmi důrazně upozorňoval správu škol na přísné dodržování školních nařízení týkajících se chování žáků. Jakýkoli přestupek musel být okamžitě oznámen.

V prosinci 1939 bylo dětem připomenuto důstojné chování k říšské vlajce. Byly poučovány o slušném a kamarádském chování při styku s německou mládeží. Povinností pro ně byla úcta k symbolům německé říše. Dalším důležitým upozorněním bylo poučení o závadných letácích.¹³¹

Doba, která přicházela, byla velmi těžká a pro děti nebezpečná. Je jednoznačné, že to, co by se za jiných okolností dalo považovat za dětskou rozpustilost, nebo při nejhorším výtržnost, bylo v této době posuzováno jako vážný přečin, který mohl mít naprosto nezvratné důsledky.

5.7 Oslavy – státní svátky, významná výročí

Po vzniku první republiky se smysl a význam jednotlivých oslav oproti minulému období nezměnil. Jejich úkolem bylo vyvolávat a upevňovat v dětech vědomí národní hrdosti, poukazovat na tradici boje jednotlivých významných postav z minulosti, které se nějakým způsobem o vytváření českých dějin zasadily, vést je k úctě k prezidentovi a vzniklé republice.

Dne 29. ledna 1919 děti ze školy, učitelé a řada občanů obce navštívili biograf v Kralupech nad Vltavou, kde shlédli promítání Vítání pana prezidenta do Čech a do Prahy. Pan řídící Sochor celou akci ve školní kronice komentuje slovy: „...všem se to líbilo a doufáme, že vlastenecké cítění našich dětí bylo tím značně posíleno“.¹³²

5.7.1 Oslavy 28. října

Mezi nejvýznamnější patřily pravidelné oslavy 28. října, dne vzniku samostatné republiky. Od roku 1919 byl tento den prohlášen za státní svátek. Všichni žáci a učitelé se obvykle ten

---

¹³⁰ Kniha protokolů porad učitelských 1929/1930-1940/1941, zápis z porady 3. dubna 1933

¹³¹ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1929/1930-1940/1941

¹³² Kronika školy 1859-1941

den sešli v jedné třídě, kde byl vystavený a slavnostně ozdobený portrét pana prezidenta Masaryka. Vždy jeden z vyučujících přednesl proslov o významu těchto oslav. Žáci pak přednášeli nacvičené básně a zpívali písně vhodné k této příležitosti. Na závěr všichni společně zpívali slovanské hymny. V tento den vlála na budově vlajka, která význam oslavy umocňovala.

Daleko honosnější a větší se stala oslava 10. výročí trvání republiky. V předvečer 25. října 1928 se konal průvod obcí. Tohoto průvodu se účastnili děti, dospělí a všichni členové jednotlivých spolků. Přešlo se k domu pana Zrny, kde byl na klenutí jeho sklepa vytvořen živý obraz. Z tohoto místa zazněly přednesy jednotlivých básní, poté se ujal slova pan řídící Matouš a pohovořil o vzniku a významu republiky. Všem přítomným také vysvětlil význam a symboliku státní vlajky. V samém závěru slavnostního večera byl vzdán hold republice a všichni přítomní společně zazpívali národní hymnu. Oslavy pokračovaly hned druhý den. Na zahradě u pana Čubrtů proběhla slavnostní veselice. Na tuto vydařenou oslavu přišli nejen lidé z obce, ale i z okolních vesnic.¹³³

Oslava státního svátku ve školním roce 1931/1932 byla jiná, hlavně pro školní děti, ale i pro ostatní občanskou veřejnost. Hlavně díky iniciativě paní učitelky Ředinové byla v rámci oslav vzniku republiky v tomto roce pořádána první veřejná školní akademie. Paní učitelka připravila a nacvičila se školními dětmi divadelní představení *Za tatíčkem Masarykem*. Dne 25. října byla školní akademie zahájena slavnostním projevem pana řídícího Šustra. Po přednesených básních následovalo připravené divadelní vystoupení. Na odpolední představení se dostavila místní mládež a většina rodičů. Večerní představení bylo sehráno pro ostatní veřejnost.¹³⁴

Změnu do obvyklého průběhu oslav vneslo zakoupení rádia. V listopadu 1932 si škola zakoupila od firmy Havel – Praha rádio značky Picoleta. Jeho cena byla 1203 Kč.¹³⁵ Tato částka byla hrazena částečně výdělků získanými díky divadelním vystoupením a také díky daru, který škola dostala od spořitelny v Kralupech nad Vltavou. Od této chvíle se rádio stalo důležitou součástí všech významnějších událostí.

Jedna z posledních předválečných oslav se konala 27. října 1937 dopoledne ve vyzdobené I. třídě. Žáci z celé školy si vyslechli program oslav vysílaných školním rozhlasem s proslovem ministra školství a národní osvěty Dr. E. Frankeho na téma *Slavný den našeho*

---

¹³³ Viz Tamtéž

¹³⁴ Kronika školy 1859-1941

¹³⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

státu. Po zazpívání hymny některé děti přednesly vhodné básně. Druhý den se ještě žáci zúčastnili oslav, které pořádaly místní spolky. Na programu byl projev pana řídícího Šustra na téma Samostatnost – svoboda. Děti opět přednášely básně, po celou dobu oslav na budově školy vlála vlajka.

K oslavám státního svátku ve školním roce 1938/1939 pan řídící Šustr ve školní kronice uvádí: „*Letošní státní svátek 28. října připadá do mimořádných poměrů, jimž nutno přizpůsobit zevní oslavy tohoto dne. V době kdy všechno úsilí vlády i občanů směřuje ke znovu vybudování státu, bude státní svátek nejvhodněji a nejdůstojněji uctěn prací.*“¹³⁶ Oslavy neproběhly na žádné škole, všude se řádně vyučovalo. Tento svátek se již neslavil ani v následujících válečných letech.

Technický pokrok poznamenal i společenský život. Nově jsou do oblastí výchovně-vzdělávací činnosti zařazovány návštěvy biografu a poslechy rádia.

5.7.2 Oslavy narozenin prezidenta T. G. Masaryka, jeho úmrtí

Pan prezident byl všemi chován ve velké úctě. Svědčí o tom i pravidelné oslavy jeho narozenin. Dne 7. března 1920 probíhaly po celé republice oslavy jeho sedmdesátin. Ve zdejší škole si děti 6. března vyslechly projev pana řídícího učitele o prezidentových zásluhách v boji za naši svobodu. Následujícího dne se žáci a učitelé celé školy účastnili oslav, které proběhly v obci pro širokou veřejnost.

Několik let probíhaly oslavy prezidentových narozenin obvyklým způsobem. Žáci a učitelé se sešli v jedné třídě. Jeden z vyučujících pohovořil o osobě T.G. Masaryka, připomněl jeho osobní kvality a jeho celkový přínos pro celou zem. Žáci následně přednesli několik vybraných básní. Celá slavnost byla vždy zakončena společným zpěvem hymny. Na budově školy vlála vlajka. V rámci oslav 80. narozenin uspořádala Nezávislá jednota československých legionářů v Kralupech nad Vltavou v biografu Sokol promítání filmu Plukovník Švec. Všichni žáci a učitelé toto promítání navštívili. Školní slavnost začala vlastně již v předvečer 7. března, kdy byla celá školní budova osvětlena a ozdobena květinami a obrazy. Druhý den se ve slavnostně vyzdobené třídě sešli všichni žáci a celkem vysoký počet otvovických občanů. Všichni si vyslechli přednášku pana řídícího Šustra o životě a útrapách hlavy státu. Závěr opět patřil hymnám.¹³⁷

---

¹³⁶ Viz Tamtéž

¹³⁷ Viz Kronika školy 1859-1941

82. narozeniny pana prezidenta byly oslaveny divadelním představením, které opět nacvičili žáci školy pod vedením paní učitelky Ředinové. Tentokrát neslo název Pohádka o české duši. Žáci jedno představení sehráli 6. března 1932 pro dospělé, druhé pro děti se uskutečnilo 7. března.

Oslavy 83. narozenin dne 7. března 1933 byly spojeny s poslechem rádia. Děti si vyslechly přednášku pana ministra školství a národní osvěty. Celý projev pana ministra byl plný úcty, lásky, vděčnosti a přání dlouhého zdraví.

Černým písmem se do dějin republiky zapsalo datum 14. září 1937, kdy T. G. Masaryk zemřel. V den úmrtí pana prezidenta se všichni žáci účastnili veřejné trizny u pomníku padlých v Otavovicích. Dne 17. září si v rozhlasu vyslechli smuteční slavnost, při které byl panem ministrem školství a národní osvěty Dr. E. Frankem přednesen projev o T. G. Masarykovi. Díky rozhlasu mohli také poslouchat přenos z průběhu celého pohřbu. Na škole vlála po celou dobu smuteční vlajka.¹³⁸

V rámci oslav 88. výročí narození T. G. Masaryka se všechny děti 5. března 1938 účastnily představení divadelní hry Jánošík. Proslovu se ujal pan řídící Šustr a pohovořil o významu života prvního prezidenta. Další den se žáci účastnili lampionového průvodu k připravené velké vatře, kterou na oslavu připravil místní hasičský sbor. U zapáleného ohně opět promluvil ke všem přítomným pan řídící na téma T. G. Masaryk a naše samostatnost.¹³⁹

Politická situace v zemi v následujících letech z pochopitelných důvodů neumožňovala toto výročí oslavovat.

5.7.3 Významná výročí, osobnosti dějin českého národa

První změna po roce 1918 v této oblasti se uskutečnila hned ve školním roce 1918/1919. Dne 28. března 1919 byly ve všech třídách věnovány dvě hodiny z vyučování vzpomínce na J. A. Komenského. Na konci tohoto školního roku, kdy děti 28. června dostávaly školní zprávy, se konala také první slavnost na památku mistra Jana Husa. Celý proslov pana řídícího se týkal významu této postavy našich dějin. Po proslovu byla zazpívána píseň Hranice vzplála. V samém závěru slavnosti k dětem promluvil o současných událostech a

---

¹³⁸ Viz Tamtéž

¹³⁹ Viz Tamtéž

poměrech a poukázal hlavně na to, že „*jen ve svornosti, práci a vytrvalosti spočívá naše samostatnost*“.¹⁴⁰ S touto oslavou byl konec školního roku spojen na mnoho let.

Každá vzpomínková akce nebo školní slavnost se konala vždy podle aktuálního výročí v daném školním roce. Ve školním roce 1920/1921 dne 15. listopadu neměly děti vyučování a v ten den se všechny dostavily do školy, aby společně uctily památku 250. výročí úmrtí J. A. Komenského. Slavnost byla spojena s vysvětlením významu jeho osobnosti, recitací básní a zpěvem písní. Z dalších slavných jmen to byl například Karel Havlíček Borovský, Bedřich Smetana, František Palacký, Antonín Dvořák, Jan Kollár. O životě Karla Havlíčka Borovského a Jaroslava Hašlera děti dokonce shlédly zvukové filmy v biografu v Kralupech nad Vltavou. Ze světových osobností to bylo výročí A. S. Puškina nebo J. W. Goetha.¹⁴¹

Dne 11. října 1924 se ve škole konala slavnost k příležitosti pětisetleté památky smrti Jana Žižky z Trocnova. V 9 hodin ráno se všichni žáci shromáždili ve III. třídě, která byla k této příležitosti vyzdobena obrazy a praporky. I když byla na tuto slavnost pozvána i veřejnost, dostavili se bohužel jen tři hosté. Zahájení se ujal pan řídící Sochor, po jeho uvítacích slovech následoval společný zpěv dětí písně *Kdož jste boží bojovníci*. Pan učitel Matouš se ujal proslovu, ve kterém všem vysvětlil význam této postavy v dějinách národa. Následovala recitace vybraných básní. V závěru celé slavnosti byly zazpívány hymny.¹⁴²

Jiný průběh měla slavnost ve školním roce 1932/1933, která byla věnována zakladateli Sokola Dr. Miroslavu Tyršovi, od jehož narození v tomto roce uplynulo 100 let. Celá oslava nesla název *Tyršův oheň* a pořádal ji místní Sokol. Dne 17. září se konal lampionový průvod k předem připravené hranici, kterého se zúčastnili dospělí, mládež i děti. Přednášky o životě a díle Dr. Miroslava Tyrše se ujal řídící učitel Šustr. Po tomto projevu byla hranice zapálena.

Ve školním roce 1936/1937 děti na společné slavnosti oslavily 53. narozeniny nového prezidenta naší republiky Dr. E. Beneše. Děti v celé zemi si společně z rádia vyslechly projev pana ministra E. Frankeho včetně přání od dětí za celou republiku. Státní hymna celý slavnostní okamžik zakončila.¹⁴³

Tyto oslavy, které se konaly nejen ve škole, ale i v rámci místních organizací jednotlivých spolků, dokazují, že škola již nebyla uzavřena do svých zdí. Naopak život ve škole se spojoval nejen s životem v celé obci, ale i s dějinami celého národa.

---

¹⁴⁰ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

¹⁴¹ Viz Tamtéž

¹⁴² Viz Kronika školy 1859-1941

¹⁴³ Viz Kronika školy 1859-1941

5.7.4 Jiná výchovně-vzdělávací činnost – zodpovědnost, správné chování, láska k vlasti

Děti byly vedeny k vytváření správného vztahu ke svému bezprostřednímu okolí, ke své rodině a k rodné vlasti. Důležitým momentem bylo i výchovné vedení k zodpovědnosti nejen za své chování, ale i za svou budoucnost.

Krokem, který měl svůj význam spoluzodpovědnosti za svou budoucnost, bylo zavedení tak zvaných Dnů spořivosti. První se konal 31. října 1929, kdy školu navštívili zástupci Městské spořitelny v Kralupech nad Vltavou. Vysvětlili všem dětem, jak spoření funguje, jaký je jeho význam pro jejich budoucnost i pro hospodářství celé země. Žákům několik spořitelních knížek rozdali a k tomu ještě každý dostal malý dárek (kapesní kalendář, měřítko, tužku), tato akce se každoročně opakovala. V pozdějších letech vždycky nově příchozí žáci dostávali vkladní knížku, na kterou spořitelna předem vkládala 1 Kč. Díky zavedení těchto pravidelných dnů dostala škola v roce 1932 od spořitelny v Kralupech nad Vltavou jako dar 300 Kč na zakoupení pomůcek, které byly potřebné pro všechny žáky. Pan řídící učitel Šustr podal návrh, aby použitím tohoto peněžního daru a výtěžků z divadelních představení škola zakoupila rádio. Celý učitelský sbor s tímto návrhem souhlasil.¹⁴⁴

Změnou ve výchovně-vzdělávací činnosti bylo zavedení nových předmětů do povinného vyučování. V této souvislosti to byla hlavně občanská nauka. Součástí výuky tohoto předmětu bylo provádění tak zvaných shromáždění, která se konala pravidelně každý měsíc, vždy v sobotu. Vhodná a aktuální témata učitelé předem vybírali a plánovali. Do školy pan řídící zval i odborníky. Zdravotních přednášek se ujímal místní pan doktor nebo některý z členů Československého červeného kříže. /viz kapitola 5.5/ Jen pro názornost: Dalšími tématy byly například Nesvornost – Bílá hora, Proč slavíme Vánoce, Jak odstraňovat zlo, Chodme v přírodě s otevřenými očima – neničme rostliny!, Svátek matek, Zimní spánek přírody, Masarykova liga, Všechna zaměstnání jsou si rovna apod.¹⁴⁵

Oslavy svátku Den matek se také staly pravidelnou součástí vyučování. Jednotliví vyučující pokaždé s dětmi v hodině, která k tomu byla vhodná, pohovořili o tom, jak je správné se ke svým matkám chovat a o jejich významu v každé rodině. V hodinách ručních prací také děti vyrobily nějaký malý dárek, kterým každý svou matku obdaroval.

Velmi silným výchovným prostředkem se stal film. Návštěvami biografů bylo dětem umožněno vidět a zažít věci, kterých by jiným způsobem nedosáhly. Svě nenahraditelné místo

---

¹⁴⁴ Viz Tamtéž

¹⁴⁵ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

zaujímá ve výchovném působení i divadlo. Kromě již uvedených představení, která školní děti sehrály, to byly návštěvy divadel, která připravovaly místní zájmové spolky. Byla to především Tělocvičná jednota Sokol, její loutkářský odbor, a pobočka Československého červeného kříže. V pozdějších letech pak i Sportovní klub Otovice.

Všeobecně platí, že člověka nejvíce ovlivňuje to, co může sám prožít, u čeho získává vlastní zážitek a zkušenost. Jestliže se v tomto případě jedná o utváření vztahu k rodné vlasti, musí docházet k jejímu poznávání. Tento účel určitě plnily a dodnes plní školní výlety, kterých se děti měly možnost účastnit. První výlet v nové republice se uskutečnil 13. června 1923. Učitelé i s dětmi vyrazili pěšky do Kralup nad Vltavou a odtud jeli parníkem na Mělník. Ve školním roce 1923/1924 starší žáci vycestovali dokonce na třídenní výlet. Navštívili Jičín, Prachovské skály, Turnov, zříceninu hradu Trosky, Rovensko pod Troskami. Menší děti byly na jednodenním výletě v Českém ráji a Sedmihorkách. Výlety za krásami a poznáním naší země se uskutečňovaly ke konci školního roku. V některých letech byl školní výlet spojen i s kulturním zážitkem, například roku 1925, kdy učitelé 25. května po prohlídce památek Prahy s dětmi navštívili v Národním divadle představení opery Prodaná nevěsta. Podobným způsobem děti v průběhu let v tomto divadle viděly i představení Dalibor. Mezi další navštívená místa patřila například zoologická zahrada v Praze, Lány, hrad Křivoklát nebo méně vzdálená Nelahozeves a v ní rodný dům Antonína Dvořáka, hrad Okoř, zámek a zahrada ve Veltrusích.¹⁴⁶

Samozřejmě se školní výlety uskutečňovaly podle daných okolností, např. s ohledem na zdravotní stav dětí nebo na celkovou finanční a politickou situaci. Je také důležité podotknout, že těchto akcí se účastnili zájemci z celé obce.

5.8 Pomoc sociálně slabým

Ani v tomto období nezůstala škola i obec lhostejná k dětem z rodin nemajetných obyvatel obce. Jejich i tak tíživou situaci ještě zhoršovala hospodářská krize. Vzhledem k této skutečnosti počet nemajetných rodin vzrostl.

K pomoci patřily mléčné akce, které pomáhaly chudým dětem ke zlepšení jejich správné výživy /viz kapitola 5.5/. Škola sama, hlavně díky učitelskému sboru, se od školního roku 1919/1920 snažila řešit problém s učebnicemi. Učitelé si vedli přehled o dětech, které potřebné učebnice nemají. V rozpočtu, který škola každý rok od obce dostávala na svůj provoz, byl i příspěvek na pomůcky. Z něho pak postupně pan řídící nakupoval učebnice

---

¹⁴⁶ Viz Kronika obce 1859-1941

právě pro ty děti, které si je zakoupit nemohly. Ve školním roce 1927/1928 měli stejné učebnice všichni žáci. Knihy pak zůstávaly majetkem školy, dětem byly na začátku roku zapůjčeny a na konci školního roku je zase odevzdávaly. Učebnice byly postupně dokupovány i z peněz, které škola čas od času dostala jako dar například od některého místního spolku.¹⁴⁷

Chudším dětem, které by se jinak nemohly účastnit akcí, které škola organizovala, pomáhala ve velké míře obec /cestovné, vstupné/. Místní školní rada zažádala o příspěvek na konkrétní akci, při zasedání obecního zastupitelstva bylo vše projednáno a příspěvek poskytnut. Jedním z příkladů je již výše zmíněný výlet parníkem na Mělník. Místní školní rada poskytla pro nemajetné děti částku ve výši 300 Kč.¹⁴⁸ Díky této opakované pomoci mohly chudší děti i na ostatní výlety, divadelní a filmová představení.

5.8.1 Dobročinné sbírky zajišťované školou

Mezi pravidelně konané sbírky patřila i v tomto období sbírka pro Českou zemskou komisi pro péči o mládež v Čechách. Tyto sbírky se konaly při každé vhodné příležitosti. Byla to například mikulášská sbírka, vánoční sbírka, novoroční sbírka určená opuštěným dětem, zápisová sbírka, dobrou příležitostí byl i Dětský den. V rámci přispívání spolku Československého červeného kříže byly děti vedeny ke vstupování do tzv. Dorostu této organizace a placení členských příspěvků. /viz kapitola 5.5/

Se vznikem republiky byly také spojeny další nové sbírky. Byla to například podpora Masarykovy ligy proti tuberkulóze nebo Masarykův národní fond.

Na dobročinné účely přispívali i učitelé. Na poradě konané 8. října 1934 se pan řídící a celý učitelský sbor usnesl na tom, že bude dobrovolně platit daň ve výši 1 Kč ve prospěch Bolzanova sirotčince.¹⁴⁹

Se začátkem druhé světové války se začaly měnit organizace, ke kterým byla směřována podpora. V prosinci 1939 oznamuje okresní školní výbor povinnost vykonat mezi školní mládeží sbírku na dárky pro vánoční nadílku dětem uprchlíků. Celkem se mezi dětmi vybralo 52,40 Kč, pan řídící Šustr tuto částku dorovnal na 60 Kč. Vše plynulo tak, jak si to žádala tato těžká doba. Na výzvu okresního školního výboru dne 1. června odevzdal každý člen

---

¹⁴⁷ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1917/1918-1928/1929

¹⁴⁸ Viz Tamtéž

¹⁴⁹ Viz Kniha protokolů porad učitelských 1929/1930-1940/1941

učitelského sboru 0,5% ze svého čistého příjmu ve prospěch Německého červeného kříže. Pro tuto organizaci byla následně provedena i povinná sbírka mezi školními dětmi.¹⁵⁰

K těmto sbírkám byla škola pravidelně vybízena nadřízenými orgány.

5.8.2 Dobročinné dary škole

První dobročinný dar v tomto období získala škola krátce po vzniku republiky. Na společnou návštěvu filmového promítání v Kralupech nad Vltavou s názvem Vítání prezidenta T. G. Masaryka v Praze, /viz kapitola 5.7/ kam se jeli podívat nejen děti a učitelé, ale také velká řada občanů obce, vybral pan řídící od všech peníze na vstupné. Bylo to celkem 261,90 Kč. Tuto částku odevzdal majiteli biografu panu Čechurovi. On si převzal jen 200 Kč a zbytek tzn. 61,90 Kč věnoval škole jako příspěvek na opatření školních potřeb pro děti a školu. Byl to velmi vstřícný čin. Pravděpodobně euforická nálada té doby byla jednou z pohnutek pro tento dar.¹⁵¹

Ve školním roce 1928/1929 dostala škola v rámci oslav 10. výročí trvání republiky věcný dar. Akciová společnost Jiří Schicht z Ústí nad Labem věnovala škole 12 velkých obrazů. Učitelství se rozhodl, že se tyto obrazy budou střídavě vyvěšovat na chodbách. Další dar, který škola dostala, byl peněžitý. Za tyto peníze nakoupila potřebné fyzikální pomůcky. Dárce byl loutkářský odbor Tělovýchovné jednoty Sokol. K příležitosti oslav 80. narozenin T. G. Masaryka v březnu 1930 sehrál tento spolek slavnostní představení s názvem Probuzení. Z celkového výtěžku z této akce škola obdržela 200 Kč. Pan řídící za tento dar všem zúčastněným velmi poděkoval nejen za sebe, ale i za školní mládež. Ve stejném roce v měsíci červnu uspořádal učitelství ve škole výstavu dětských prací, která byla přístupná nejen rodičům, ale celé občanské veřejnosti. Dobrovolným vstupným se podařilo vybrat celkem 62,10 Kč. Celá částka byla opět věnována na nákup fyzikálních pomůcek. Do třetice, opět ve stejném roce, se souhlasem okresního školního výboru účinkovalo 18 žáků školy v divadelní hře *Hastrman*, kterou sehrála FDTJ. Za účinkování těchto dětí dostala škola od pořádající organizace 30 Kč.¹⁵²

V únoru 1931 pořádal místní Sportovní klub dětskou besídku. Z této vydařené akce dostala škola 50 Kč na nákup pomůcek. V červnu stejného roku znovu loutkářský odbor Sokola v Otovicích z výtěžku z představení *Za prezidentem do Prahy* věnoval škole na pomůcky 80

---

¹⁵⁰ Viz Tamtéž

¹⁵¹ Viz Kronika školy 1859-1941

¹⁵² Viz Kniha protokolů porad učitelství 1929/1930-1940/1941

Kč. Přízeň loutkářského odboru ke škole byla pravděpodobně dána tím, že jedním z významných členů byl pan učitel Josef Matouš. Ve školním roce 1931/1932 sehrály děti ze školy divadelní představení. Výtěžek z představení byl použit na částečnou úhradu při zakoupení rádia /viz podkapitola 5.7.1/. V následujícím roce však žáci nacvičili a sehráli ještě jedno představení s názvem Štědrý večer. Čistý zisk činil 415,80 Kč. Tato částka byla také použita při nákupu školních pomůcek a knih.

Nákupy pomůcek, které škola prováděla za darované peníze, souvisel s realizací změn ve výuce, které přišly s tzv. příhodovskou reformou /viz kapitola 5.2/.

5.9 Snahy o školskou reformu v Československu a otvovická škola

5.9.1 Nové přístupy k výchově

Snaha o reformu provázela školství od vzniku první republiky. Uplatnění reformních principů vyústilo v zavedení učebních osnov pro školy obecné a měšťanské v roce 1930 /viz kapitola 5.2/.

Změna se týkala vnitřní práce školy. Vycházelo se ze zkušeností žáka, uplatňovaly se mezipředmětové souvislosti, využívalo se podmínek, které poskytoval daný region, docházelo k používání pracovních metod.

Pan řídící prováděl pravidelné měsíční hospitace ve vyučovacích hodinách svých kolegů. Závěry, které shledal, se svými kolegy rozebíral na pravidelných učitelských poradách. Ve své hospitační zprávě, kterou předložil kolegům na poradě 14. října 1933, uvádí: „*Učebné osnovy směřují k vytvoření činné (pracovní) školy, která má účelně rozvíjet všechny tělesné a duševní schopnosti žáků, probouzet jejich činnost a vynalézavost. Učitelé je musí vést k tomu, aby především vlastní prací nabývali trvalých vědomostí a dovedností, zvláště ty, které mají význam pro rozvoj žákových schopností a pro potřeby praktického života. Činná škola zpravidla nepodává žákům hotové učivo, ale učitelé jsou vedeni k tomu, aby se ho pokud možno zmocňovali vlastní prací.*“¹⁵³

Stejně jako se měnilo směřování výchovného působení, měnil se i přístup k jednotlivým dětem. O tom svědčí další hospitační zápis pana řídícího z porady učitelského sboru konané 11. listopadu 1933. „*Školní vyučování na všech stupních má přihlížet k duševnímu i tělesnému vývoji žáků. Má být, pokud to hromadné vyučování dovoluje, přizpůsobené*

---

¹⁵³ Kniha protokolů porad učitelských 1929/1930-1940/1941

*zvláštním schopnostem, zájmům a potřebám žáků. Každému žákovi se má umožnit takový tělesný i duševní vývoj, kterého je schopen. K tomu se může účelně využít skupinové vyučování. Zejména je třeba dbát, aby se žákům posledního postupného ročníku dostalo před propuštěním ze školy uceleného vzdělání.*¹⁵⁴

5.9.2 Vzdělávací aktivity učitelů související s reformními změnami – semináře, přednášky odborná literatura

Realizace výše uvedených reformních změn musela vycházet od samotných učitelů. Kromě rozhovorů a porad byl velkým rádcem a poradcem pan školní inspektor Kohout. Velký význam měla i aktivní účast učitelů na vzdělávacích seminářích, kurzech nebo nakupování odborné literatury do fondu učitelské knihovny. Nejaktivnější účastník organizovaných akcí v rámci předávání zkušeností a získaných poznatků byl pan řídící Šustr. Svědčí o tom jeho návštěva pokusné reformní školy v Nuslích. Vrátil se plný nadšení a cenných poznatků, o které se rád podělil se svými kolegy. Mezi další aktivity patří například účast celého sboru na přednášce kolegy pana učitele Zimmermanna v Zákolanech o nové globální metodě při výuce čtení. Dále také kurz zpěvu, který se konal v Kralupech nad Vltavou a vedl ho odborný učitel Leopold Ambrož, nebo také kurz výuky tělesné výchovy. O zájmu ohledně zvyšování odborné kvalifikace a současného dění určitě svědčí i přihlášení školy k členství v učitelském literárním sdružení s názvem Dědictví Komenského v Praze. Zápisný a členský příspěvek byl 8 Kč. Škola tímto krokem získala právo na odběr všech nejen vědeckých publikací pro učitelskou knihovnu, ale i dětskou literaturu za výhodnějších finančních podmínek.¹⁵⁵

Při poradách byly také nově zavedeny přednášky na vybraná obecně vědecká, pedagogická nebo didaktická témata. Pokaždé si jeden z učitelů pro své kolegy připravil a zpracoval nějaké aktuální, zajímavé téma v této oblasti, které na poradách potom přednesl. Tyto přednášky provázely bohaté diskuze.

5.9.3 Konkrétní uplatnění nových vzdělávacích metod a didaktických principů

Hlavní změna reformního úsilí ve 30. letech 20. století patřila tomu, že výuka byla zaměřena více na dítě. Dítě se stalo středem školní práce a péče. Díky tomu došlo k velkému rozvoji didaktických a výchovných metod. Měřítkem se stala užitečnost pro dítě. Docházelo k návaznosti a provázanosti jednotlivých předmětů. Konkrétním příkladem je propojení práce v hodině počtů při výuce měrných jednotek, kdy žáci změřili a v příslušném měřítku

---

¹⁵⁴ Tamtéž

¹⁵⁵ Viz Kronika školy 1859-1941

narýsovali přesný půdorys školní zahrady. V hodině přírodopisu vybrali podle konkrétních podmínek a svých zkušeností plodiny, které budou pro pěstování nejvhodnější. V hodinách ručních prací pak zahradu osázeli a oseli. Následná péče a údržba byla opět vhodně použita v hodinách přírodopisu nebo přírodovědy. Součástí rozvrhu byly také povinné poznávací vycházky do okolí. Konaly se dvě v měsíci a i těch učitelé využívali v několika předmětech. Cestou žáci sbírali například luční květiny a byliny, které v hodinách přírodopisu následně určovali a lisovali. V hodině kreslení květiny použili jako předlohu. V ručních pracích z vylisovaných exemplářů vytvořili herbáře. Plánované výlety se také dařilo využívat ve výuce. Při práci s mapou žáci plánovali trasu. Dohledávali si informace o městech, významných a památných místech, které budou cestou projíždět nebo které v blízkosti leží. Tímto způsobem byla v tomto případě propojena výuka zeměpisu s dějepisem.¹⁵⁶ Systém takto organizované práce byl založen na větší aktivitě žáků. Se zvýšením aktivity souviselo i vytváření školní samosprávy. Ve třídách byl např. ustanoven pokladník, který se staral o vybírání peněz na pořádané školní akce.

Pro úspěšnost takto organizovaného vyučování bylo také nezbytné materiální vybavení školy. Řídící učitel dbal na vybavenost pomůckami, které byly nezbytnou součástí výuky obzvláště v předmětech s technickým zaměřením, kde byl kladen velký význam na pokusy /viz kapitola 5.8.2/.

Při postupu na vyšší stupeň vzdělávání měli žáci školy možnost po pěti školních letech přecházet na měšťanské školy nebo na gymnázium. Děti z Otovic nejčastěji přecházely do měšťanské školy v Kralupech nad Vltavou, Buštěhradě nebo v Praze, ty nejnadanější přecházely na reálné gymnázium v Kralupech nad Vltavou.

I přesto, že velká část učitelské veřejnosti byla přesvědčena o správnosti celého nového přístupu, reformní snahy ke zdárnému konci dovedeny nebyly.: „*Pro změnu vnitřní práce školy bylo učiněno mnoho v rámci reformního hnutí. I když toto hnutí bylo mnohostranné a na světové úrovni a dosáhlo mnoha významných výsledků, nepodařilo se ho všeobecně rozšířit do praxe, takže všeobecná vnitřní reforma obecného, tedy ani měšťanského školství nebyla provedena.*“¹⁵⁷ Jedním z důvodů byla i politická situace v zemi a s ní související začátek druhé světové války

---

¹⁵⁶ Viz Kniha protokolů porad učitelský 1929/1930-1940/1941

¹⁵⁷ VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělání v českých dějinách: IV. díl – 1.* svazek. Praha: FF UK katedra pedagogiky, 1992, s. 165.

5.10 Válečná léta na obecné škole v Otavovicích (do roku 1941)

Velmi výmluvný a výstižný je zápis ve školní kronice, který zapsal ještě pan řídící učitel Antonín Šustr: „*Ve středu 15. března 1939 o 6 hodině ranní vstoupilo německé vojsko několika proudy do Čech a na Moravu. Během dopoledne byla obsazena všechna větší města. Vojáci a civilní němečtí úředníci převzali dozor nad ústředními úřady, rozhlasem, policejními úřady, poštami, nádražími a podobnými zařízeními. Obsazení bylo provedeno v klidu. Po celý den 15. března hustě sněžilo. Vůdce a říšský kancléř přijel do Prahy ještě téhož dne v 19 hodina 15 minut. Ubytoval se na Pražském hradě. Druhý den podepsal výnos, kterým zřizuje Protektorát Čechy a Morava jako součást Velkoněmecké říše. Protektorem v Čechách a na Moravě byl jmenován Konstantin Neurath, říšský ministr, který nastoupil svůj úřad 5. dubna 1939. Tím končí po 20 letech samostatnost a svoboda. Začínají nové dějiny našeho národa.*“¹⁵⁸

Ze školy byl odstraněn státní znak, spolu se státní vlajkou byly uloženy v úředním archivu. Škola byla povinna si zajistit jednu vlajku v barvách protektorátních a druhou s hákovým křížem. Nařízena byla také úprava nápisů na školách, veřejných budovách a úředních místnostech na německo české. V každé třídě byl umístěn obraz Vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera, po jeho levé straně mohl viset portrét státního prezidenta Dr. E. Háchy. Zrevidovány byly všechny obrazy, knihy z učitelské i žákovské knihovny a učebnice. Vše, co bylo posouzeno jako nevhodné, se muselo sepsat a spolu se seznamy uzamknout do úředního archivu. Služební slib, který byli povinni vykonat všichni učitelé, se na naší škole uskutečnil 20. května 1940. Učitelé byli upozorněni na následky činů a projevů, které by rušily klid nebo by směřovaly proti Velkoněmecké říši. Svým podpisem za to převzali osobní odpovědnost. Každý učitel byl také povinen předložit prohlášení o rodovém původu a doložit je rodnými, případně oddacími listy nejen svými, ale i svých rodičů a prarodičů. Školní kronika byla narychlo ukončena, protože do 1. července 1940 musela být zapečetěna a odstraněna z volného užívání.¹⁵⁹

Ve školním roce 1940/1941 měla škola stále tři třídy s pěti postupnými ročníky. Děti, které dosáhly v pátém postupném ročníku alespoň dostatečný prospěch, postupovaly do zřízené újezdní měšťanské školy v Kralupech nad Vltavou. Jako nepovinný předmět byla na všech českých národních školách zavedena výuka německého jazyka. Vládním nařízením z 26. září

---

¹⁵⁸ Kronika školy 1859-1941

¹⁵⁹ Viz Kronika školy 1859-1941

se stal německý jazyk povinným předmětem pro děti od třetího ročníku. Naopak výuka občanské nauky byla ukončena.¹⁶⁰

Jedinou povolenou oslavou, která se směla uskutečnit, byly narozeniny Vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera 20. dubna 1941. Protože tento den připadl roku 1941 na neděli, konala se oslava v sobotu 19. dubna v poslední dopolední hodině. Děti a učitelé se shromáždili v jedné třídě. Řídící učitel Jaroslav Dlubal pronesl proslov, který ministerstvo školství předem na všechny školy rozeslalo. Žáci se pak rozešli domů, odpolední vyučování nebylo. Jiný svátek nebylo dovoleno jakkoli zmínit nebo oslavovat.¹⁶¹

Celá tato doba byla velmi těžká v každém ohledu. Úkolem učitelů bylo, aby dětem neustále připomínali vážnost celé situace a vedli je ke kázni, která byla mnohonásobně významnější než v jakémkoli předešlém období.

---

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ Tamtéž

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo ukázat a zviditelnit tradici školství v obci Otvovice. První kapitoly byly zaměřeny na okolnosti, které ovlivnily vznik otvovické školy. Jsou důkazem vyspělosti a pokrokového myšlení všech zúčastněných zástupců obce. Vlastní škola dodávala obci na významu, svébytnosti i určité prestiži. Místo, kde škola dodnes stojí, bylo vybráno tak, aby tvořilo jednu z výrazných dominant celé obce. Školní budova byla postavena i přesto, že všichni zúčastnění si byli vědomi toho, že její stavba, následný provoz a údržba budou značným zásahem do rozpočtu obce. O přisuzovaném významu svědčí i slavnostní ceremoniály, které byly s otevíráním školy spojeny.

Další kapitola byla věnována vývoji školy v období 1869-1918. Důležitým mezníkem těchto let byla nezbytná přestavba budovy školy, která mimo jiné umožnila zkvalitnění stávajících podmínek výuky. Součástí této kapitoly je rovněž přehled vyučujících, kteří na škole v daném období působili. Přičemž z tohoto přehledu vyplývá, že nejvýznamnějšími učiteli byli ti, kteří na škole prožili nejvíce let. Mezi ně jmenovitě patřili pan řídící učitel Antonín Žalud a páni učitelé Matěj Sokolovský a Josef Matouš.

Poslední kapitola je vymezena lety 1918 – 1941. V otázce zajištění výuky se stejně jako v předešlém období na škole vystřídal celá řada učitelů. Mezi nejstálější patřili pan řídící Jan Sochor, jeho následovník Antonín Šustr, Josef Matouš a Marie Suková. Pravděpodobně svobodu a demokracii, která do země přišla se zřízením první republiky, vnímali někteří lidé a žáci jinak, než bylo třeba. Tento fakt se projevil vyšší závažností kázeňských přestupků a s tím souvisejících razantnějších postihů. Sociální podmínky všech obyvatel nejvíce ovlivnila probíhající hospodářská krize ve 30. letech. V oblasti výchovy a vzdělávání zaujímaly v historii školy své významné místo snahy o prosazování reformních změn v didaktických principech, formách a metodách výuky. Největší zásluhy, obdiv a úcta patřily panu řídícímu učiteli Antonínu Šustrovi. Ten nejlépe zobrazoval charakter vesnického učitele daného období, pro který bylo typické, že učitel byl nejen obětavý, oddaný svému povolání, trpělivý a vlídný k dětem, ale zároveň musel být ten, který přinášel pokrok a kulturu do místa svého působení.

Závěrem bakalářské práce lze říci, že školství vždy zobrazuje aktuální politické dění a odpovídá tedy společenským podmínkám. Toto tvrzení dokazuje fakt, že v souvislosti s příchodem druhé světové války končí dosavadní kronikářská činnost školy v podobě, jaká byla známa.

Seznam použité literatury

Historické prameny

Kniha památná obce Wotwowské od roku páně MDCCCXLVI. archiv Obecního úřadu obce Otovice.

Kniha protokolů domácích konferencí učitelských na trojtřídní obecné škole ve Votvovicích, školní roky 1906/1907 – 1916/1917. archiv základní školy Otovice.

Kniha protokolů domácích porad učitelských obecné trojtřídní školy ve Votvovicích, školní roky 1917/1918 – 1928/1929. archiv základní školy Otovice.

Kniha protokolů porad učitelských trojtřídní školy obecné v Otvovicích, školní roky 1929/1930-1940/1941. archiv základní školy Otovice.

Kronika školy 1859-1941. Státní okresní archiv Kladno, pobočka Kladno.

Regionální tištěné prameny

NÁDVORNÍK, Julius. *Otovice*. Kladno: Společnost krajského musea v Kralupech nad Vltavou, 1936.

NOVÁK, Václav. *750 let obce Otovice*. MNV Otovice k 750. výročí vzniku obce, 1978.

SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROSLAVNÉ BUDČE. *Budeč a okolí: Spis vydaný na oslavu tisícileté památky založení kostela sv. Petra a Pavla na Budči*. Zákolany, 1905.

Odborná literatura

VÁŇOVÁ, Růžena, Karel RÝDL a Josef VALENTA. *Výchova a vzdělávání v českých dějinách IV. díl - 1. svazek: Problematika vzdělávacích institucí a školských reforem*. Praha: Univerzita Karlova, 1992.

VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1992.

Elektronické zdroje

http://otovice.cz/dl/Stripky_z_dejin_Otvovic.pdf

<http://www.otovice.cz/>

Přílohy

Obrázek 1 – Kniha protokolů učitelských porad (1906/1907 – 1916/1917)

čís. inv. 43.

Kniha protokolů

domácích porad

učitelských

obecně 3= třídní školy

ve

Votouvicích.

Počato škol. rokem 1917-18.

Skončeno škol. rokem 1925-29.

Jan Locho
řídící učitel.

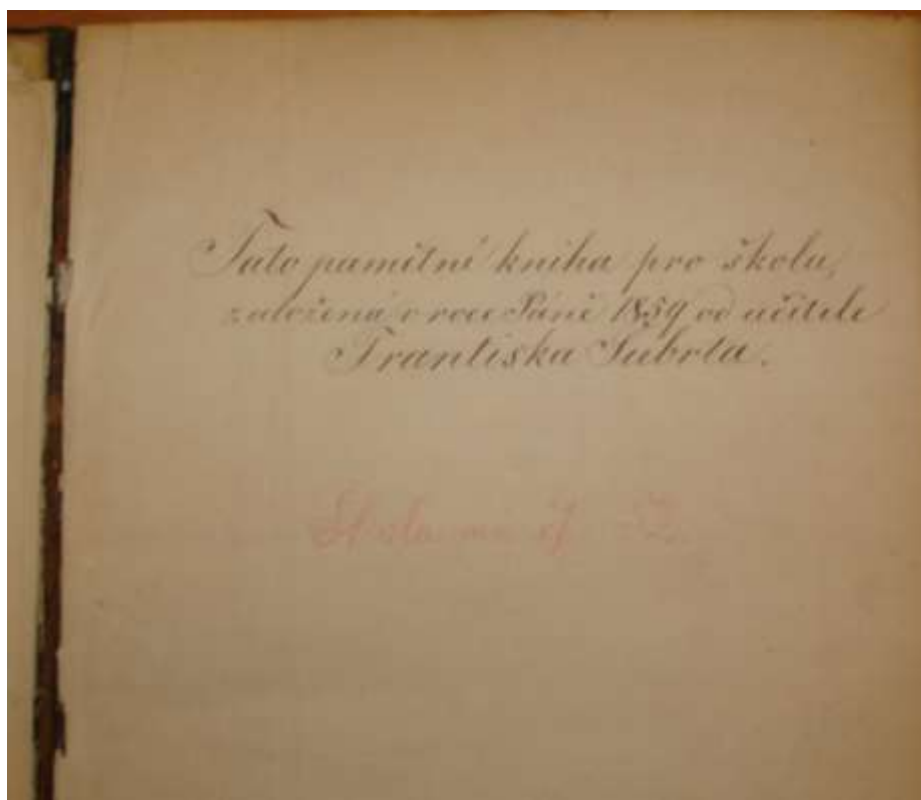
26. 1. 1926

Antonín Káster
říd. uč.

Obrázek 2 – Kniha protokolů učitelských porad (1917/1918 – 1928/1929)

Obrázek 3 – Kniha protokolů učitelských porad (1929/1930-1940/1941)

Obrázek 4 – Úvodní strana první školní kroniky 1859-1941

Obrázek 5 – Budova školy a kaple v Otovicích. Ilustrace ve sborníku Budeč a okolí vydaného v roce 1905.

Obrázek 6 – Školní fotografie - kolem roku 1921

Obrázek 7 – Dole řídící učitel Bohumír Hodrment. Zleva pan děkan František Nováček, Václav Klíma /učitel německého jazyka od roku 1942/, pan učitel Václav Lácha, Mojmir Dýma /výpomocný učitel od roku 1942/.

Obrázek 8 – Představení Revoluce v Hastrmanově pořádaný loutkářským odborem Tělocvičné jednoty Sokol s účastí školních dětí. V letech 1933-1934.

Obrázek 9 – Fotografie školy a kaple bez data vzniku.

Obrázek 10 – Pohlednice obce před rokem 1915.

Obrázek 11 – Školní fotografie z roku 1937/1938. Vpravo pan učitel Josef Matouš.

Obrázek 12 – Školní fotografie z roku 1939. Uprostřed řídící učitel Antonín Šustr.

Obrázek 13 – Školní fotografie z roku 1940. Vlevo pan učitel Václav Lácha, uprostřed Josef Matouš, vpravo paní učitelka Marie Rulíková.

Seznam obrázků:

Obrázek 1 – Kniha protokolů učitelských porad (1906/1907 – 1916/1917).....	69
Obrázek 2 – Kniha protokolů učitelských porad (1917/1918 – 1928/1929).....	70
Obrázek 3 – Kniha protokolů učitelských porad (1929/1930-1940/1941).....	71
Obrázek 4 – Úvodní strana první školní kroniky 1859-1941.....	72
Obrázek 5 – Budova školy a kaple v Otvovicích. Ilustrace ve sborníku Budeč a okolí vydaného v roce 1905.....	72
Obrázek 6 – Školní fotografie - kolem roku 1921	73
Obrázek 7 – Dole řídící učitel Bohumír Hodrment. Zleva pan děkan František Nováček, Václav Klíma /učitel německého jazyka od roku 1942/, pan učitel Václav Lácha, Mojmír Dýma /výpomocný učitel od roku 1942/.	73
Obrázek 8 – Představení Revoluce v Hastrmanově pořádaný loutkářským odborem Tělocvičné jednoty Sokol s účastí školních dětí. V letech 1933-1934.	74
Obrázek 9 – Fotografie školy a kaple bez data vzniku.	74
Obrázek 10 – Pohlednice obce před rokem 1915.....	75
Obrázek 11 – Školní fotografie z roku 1937/1938. Vpravo pan učitel Josef Matouš.	75
Obrázek 12 – Školní fotografie z roku 1939. Uprostřed řídící učitel Antonín Šustr.	76
Obrázek 13 – Školní fotografie z roku 1940. Vlevo pan učitel Václav Lácha, uprostřed Josef Matouš, vpravo paní učitelka Marie Rulíková.	76

Souhlasím, s tím, aby moje bakalářská práce byla půjčována ke studijním účelům. Žádám, aby citace byly uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se vypůjčovatelé řádně zapsali do přiloženého seznamu.

V Praze dne .....

.....

Podpis

Pořadové číslo	Jméno čtenáře	č. ISIC karty	Bydliště	Datum